

CIRKA

GUTTA CAVAT LAPIDEM...

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti II.

Nr. 20-21.

9 Máj 1937.

PERMBAJTJA:

Gjikam	— Problemi i math i vobegsis	fq. 81
Z-eta	— Eðukata e grues	" 82
Lux Secreta	— Çerðhja e prishun (<i>vjershë</i>)	" 83
Topija	— Nji parë ðorca (<i>novelë</i>)	" 84
Gojaniku	— Shtylla e lexuesavet	" 86
	— Msime shpijake	" 87
	— Kanga e Bec Patanit (<i>Folklore</i>)	" 88
Hashim Koplik.	— (<i>Folklore</i>) Postriba	" 89
P. Prendi	— Po vjen Princesha	" 91
	— Dromca historiye	" 92
	— Nieri qi së shifej (<i>roman i Jules Verne-s</i>)	" 93
Guri	— Doket shqyptare	" 97
Lupi	— Muhja (<i>Klyshi i helmatisun</i>)	" 99
	— Gjithfarësh	" 100
	— Në Hije të Rozafatit (<i>Konfeca atdhetare — Muzeumi folkloristik — Njiçfaqje theatrore — e shoqnis „Djelm-nija Antoniane“ Nji veper lirike e ré: „Rethimi i Shko-drës“ melodram i D. Nðrë Zadëjës muzikue prej D. Mi- kel Koliqit (Nes)</i>)	" 101
X.	— Cirka (<i>Vjershë</i>)	" 105
Elsa	— Ankimef e Gjyshes	" 106
Doktori i shpis	— Këshilli i Mjekut	" 107
Brencaku	— Per me largue të leg	" 108
	— Korrespondenca (në mlojce)	" 109
	— Shpallje e Basakis (në mlojce)	" 110

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Çmimi 1½ Lek

Korrespondenca e „Cirkës“

I lypim ndjesë lexuesave t' onë të ndershem qì botimi i këtij numrit të „Cirkës“ per disá shkaqe teknike u shtë jashtëzakonisht. Per m'e çue në vënd kohen e kësaj vonesë, ket numer po e qesim dyfish. Gjithashtu jemi tuj u perpjekë qì t' i botojmë sá mã parë të gjith numrat e mrapambetun në mëndyrë qì të plotsohet mbrënda kalendarit perkatës botimi i krejt 24 numrave të vjetit të parë të „Cirkës“. — Në ket rasë u lutemi xëtsisht persrì të gjith pajtimtarëve të cillët endë s' e kanë krye detyren e vet ndaj administraten t' onë, qì t' a kryejn sá mã parë. Na u kemi dergue rregullisht e pá-perjashtim të perkohëshmen të gjith atyne qì e kanë pranue në pajtim, por dashamirët t' onë e dijn mirëfillit se pagesa e rregullt e pajtimit është jeta vetë e së perkohëshmes. Pajtimtarëve të Tiranës u lajmojmë se perfaqsesi i ynë në kryegjytet që prej sodit është Z. Kel Bufli, i cilli është i auktorizuem me arkëtue edhe pajtimet tue lshue dorëmarrjen perkatëse. U lutemi edhe të gjith pajtimtarëve qì ndrojnë perkohësisht ose definitivisht banimet e tyne, të lajmojnë per ket gjã pá vonesë administraten t' onë. Sá e sá numra këtëjnë ose humbin andej e këndeje vetem prej pa-saksis të drejtimeve, me dam të math t' onin edhe me páknaqsi të pajtimtarëve qì mandej ankohen pse s'u vjen e perkohëshmjã rregullisht.

SHKABA — Mirë. Kemi m' e botue.

PËNDA E RË — Si pëndë e ré nepni prëmtime të mira, por vjershat e Jueja endë s'kan mbërrijtë sá me meritue botimin. Shifet sidomos se nuk e zotnori tekniken e vargnimit.

P. F. Shofim se keni të prirun per poezi, por kta nuk mjafton, lypet edhe trajtim e pjekuri. Prandej ndoshta është mã mirë qì të pritni me ju kushtue zanës mbas të kryemit të studjimeve.

a. — Shkoder. Vjershen „Dallndysha“ nuk kemi m'e botue. Mbj ket subjekt kemi botue e kemi prap tjera të pranuemt mã parë; prandej mjaft dallndysha per simjet.

P. Prendi — Pritme me shum gzim bashkëpunimin e Zotnis s' Uej edhe botueme me një herë punimin fort të bukur qì na derguet. Shfaqin shpresen se pënda e Juej qì ká një ëmen në letratyren kombëtare ká m'e stolisë persrì e shpesh të perkohëshmen t' onë.

K. SH. — Shkoder — Mbasi kënka një copë folkloristike tash e marrim persrì në shqyrtim.

G. MANTER — Vjershë e queni Ju atë qì na derguet?

GJIN PRESHI — „Jeta e pëmës“ shkjepon teknikisht.

N = C = I. — E kemi thanë sá herë se letrat anonime nuk i marrim para sysh. Me gjith këtë mos hiqni zì me na shkruet, pse vjersha e dergueme nuk ká vjësje të mjaftueshme per botim.

D. N. S. — Milot. „Rebus“ i qì na derguet është i bukur, por druem se këjo farë lojet nuk është e njoftun endë mirë prej enigmistave t' onë.

E. N. — Shkodër. Muerme tri punimet edhe kemi me i botue. Ju falemi nderës.

F. GJ. — Shenkollë. — Na vjen shum keq qì prësi i leters nuk na ká gjetë e kështu mbet pa krye porosija. Na lajmoni mëndyren se si të i a dergojmë ata libra. Çmimi është 1 fr. per copë.

M. D. Shkoder — Ká kënë një gabim e Ju lutena me na falë. Po U dergojmë dorëllatje tjerr.

L. M. P. — Per Zotë. Uej dam me há jashtëzakonisht një perjashtim. Presim sá mã parë bashkëpunime tjera.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

PAJTIMET: Shqypni Perjashta

Per 1 vjetë Fr. ari 4.— 6.—

„ 6 muej „ 2.20 3.—

Del të paren e të tretën të diele të setcillit muej

Vjeti II. Nr. 20-21

Shkoder, 9 Majë 1937

Copa 1½ Lek

Problemi i math i vobegsis!!!

Nji antinomí: Imigracion me Emigracion

Nji zgjidhje: Kolonizim' i mbrendëshëm

Asht nji e vertetë e pamohueshme, nji gjâ e përbîndëshme, vobegsija e madhe e vendit t' onë.

Shqipnija me tokë të gjana dhe pjellore, sot nuk është mâ e zoja me ushqye me bukë as nji të pësët të popullsis qí do të mund të mbante mbrendë, lirëshëm e mirë.

E pabesueshme, por e vertetë, se gati vjet për vjet jemi të shternguem me blé drithë nga jashtë.

Tjera shtete në kushte t' ona bujqësore, me tokë, përpjesisht aqë sa na të lavrueshme, edhë mos qofshijn, ndoj vjet, në gjencje me shitë drithë jashtë, nemos bukë sa për ushqimin e vendit bajnë.

Na përkundrazi jo.

E pra quhemi shtet bujk, krenohemi m' u quejtë të tillë.

Ky fakt është nji gjâ qí çuditë né dhe të huejt.

Vetë trajta gjeofizike e Shqipnis, duhet të na e mbushi menden se me pak vullndet të mirë, mund t' i a dalim ine i sigurue vendit buken edhë n' ato rasa të mjerueshme stinore të bîmëve, qí si nder né kudo gjetkë ngjajnë.

Mjafton prandej me dashtë.

E me dashtë do me thanë me vû në punë dijen qí then pengimet, të nierit dhe të natyrës.

Kjo dije nuk rri vetem te bujku, por mâ fort te ata qí duhet t' i rrîjnë mbi krye për t'a drejtue në punimet e tokës, pse nuk mjafton të zâvendsohen veglat e vjetra me tjera mâ të

reja, por lypset plot nji organizim teknik e shqisuer.

Kjo vobegsi e dijes s' onë është kavija mâ e parë e vobegsis së popullit të fushës e të malit, i cilli derdhet në qytet për me gjetë punë e bukë.

Kësisoji krijohet ai urbanizmi i ankuem.

Per at arsye qí në nji kilometer katranësh me mzi rrojnë tridhet-e-gjashtë frymë, nji numer mjaft i math i popullit shqiptar ka marrë rrugët e largta të mergimit dhe sot e kësaj ditë.

Turma, turma janë pa deri tash vonë të shkojnë në Kanadâ, Francë, për me gjetë punë, tue iu shtrure nji rrojtjes së mûndëshme e të randë e në shkallen mâ t' ultë, të puntoris të kombeve mâ pak të çmuem.

Këthejnë kta të mjerë, kur mund të këthejnë, të dobët e të brengosun prej smundjeve gjithëfarësh, morale e shoqnore.

Të helmuem në mënd e në zëmër, vuejtjet u shtohen edhë mâ tepe kur këthejnë n' Atdhë — shpesh herë prej bamirsis së huej — nuk gjejnë shka do t' ishte shërim e ngushim për ta, nuk gjejnë në fshatin qí lán: punën.

Për 'ta, njerisht, asnji ndihmë, asnji përkrahje, as ato mâ njëzore, e si për ta ashtu për fëmijë e tyne.

Ska ndodhë pëkundrazi?

Nji gjâ e t' e pandijme kund, qí çuditë në të huejt.

Shqipnija bëhet automatikisht nji „eden“ për turma të reja — disa nder to komsije edhë

(Vijon në fq. 83)

Edukata e grues

Per me dashtë qí nji familje tē shkojë per smarit e tē mëkamet, këjo nuk mëvaret vetem qí i zotí i asaj familje tē plotsojë nevojtë e saja, por është e domosdoshme qí grueja, zojë shtëpije, tē dijë me rregulluem, me e mbarështruem shtëpin në nji mnyrë t' urtë, t' arsyeshëme e plot kursim. Timoni i njaj familje është femna, prandej ajo duhet qí tē ketë nji edukatë (mirë-rritje) shtëpijake: tē njoftë nevojët e familjes e kursimin shtëpijak qí t' i perballojë; tē njoftë detyrët qí ka ndaj familjen e tē drejtat qí asaj i perkasin si ré, si grue, si nanë, si kunatë.

Tuj dijtë me mbajtë nji peshim në veprimet e veta e nji rregull, ajo i a ka mrrijtë qellimit tē familjes dhe e ban me perparuëm drejtë nji lulëzimi.

Nji per nji ndollë edhe në komb.

Kombi është nji familje e madhe e perbâme prej nji numri tē pacaktuem familjesh tē vogla, pjestarët e tē cillavet lidhen sbashkut me nji histori, me disa tradita e zakone e me nji giuhë amtare. Kurrjâ nuk ndrron prej familjes së vogel pse edhe këjo familje ka historin e vet, zakonet e traditat e veta.

Si në nji familje tē vogel per ball familjes së madhe qí është kombi; grueja vëhet në perpjekje me vehtjet tjera, e mashkuj tē jenë o femna, pjestarë tē familjes; ashtu edhe në komb duhet tē vëhet në perpjekje me vehtjet tjera qí e rrethojnë, pjestarë tē kësaj familje qí është kombi.

Grueja si në familje ka timonin e shtëpis, tē cillin mund t' a sjellin kah harmonija a por disharmonija e saj; ashtu edhe në komb e ka timonin, tē cillin mund t' a drejtojnë kah perparimi e lulëzimi a por kah shkatrrimi o rrenimi i tij.

Si e don femna votren e vet, familjen e vet, sá është e zoja me flijuem vedin per pjestarë tē saj, ashtu duhet t' a dojë edhe kombin, sá mos t' u dhi-met loçka e zëmres per tē, pse ai ruën tē drejtat e saja, e mban zojë e jo robinë.

Këtu rrethi zgjanohet puna e saj hapet, fusha e edukatës është mâ e gjanë, dalin lamiye tē reja, pse femna tuj u vuem në perpjekje me pjestarë tjerë duhet tē njoftë zakonet e rregullat e asaj familje e asaj shoqni, me fjalë tjera duhet tē ketë nji edukatë kombtare e shoqnore.

Per me dashtë qí kombi tē perparojë në lamem kombtare, arsimore, e shoqnore duhet mâ së parit me edukuëm seksin femnuer, ai ka nevojen mâ tē madhen e mâ tē randsishëmen, pse rrâja e nji kombi është femna.

Këte shteti e ka parapâm per breznin e ré, po... edukata shpijake është mâ e fortë se edukata shko-

llore, fjala e prindvet, e sidomos e nanës, është shu-mâ e fortë se fjalët e edukatorve' tē shkretë. Eduk-ata shkollore duhet tē ketë fillesen tu edukata shpi-jake, fjalët e edukatorvet duhen tē jenë vashdimi i fjalve' tē prindës. Por, tuj vuem doren në zëmer, fi-llesa e edukatës shkollore, d. m. th. edukata shpija-ke, a s' është e kalbët? Fjalët e prindvet qí formojnë pjesen mâ tē madhe t' edukatës shpijake a nuk janë pergjithësisht në kundërshtim me fjalët e edukatorvet?

Po kje nana atdhetarë edhe fmija i saj ka per tē dalë atdhetár, po kje nana e mirë-rritun, edhe pëma e sáj ka per tē dalë e mirë-rritun, e kúr tē jetë nana maloke, maloke mjerisht ka per tē dalë pëma e sáj.

Sá tē duen tē mundohen ernat me sjellë nji pëmë tē ré kundra drejtimit qí ka vuem në sye pun-tori pse kurr nuk kanë me mujtë me i a dalë, e në shpirtin e fëmís fjala e edukatorvet është si era e fortë per pëmë; por nana, nana është vet puntori i pëmës.

Femna e jonë a është e zoja me i kuptuëm de-tyrët qí ka ndaj familjen e ndaj shtetin? Femna e jonë a është e zoja me i kuptuëm tē drejtat qí asaj i perkasin prej natyret pse është nieri e arrsyeton? Jo, kurr e mëshehun nen tingllin e nen hijen e shkrojlavet tē mallkueme «Adeť») mohon tē drejtat e veta, mohon lirin e vet, e e çon vedin me i u per-ulë si shtasa nen zgiedhen qí i qet perpara fjala e mallkueme.

E këjo vetem pse s' ka edukatë

Due qí askush tē mendojë se ky shkrim don t' akuzoj fëmnen pse nuk i njet tē drejtat e saja. Jo jo, ajo s' ka faj; faji randon krejtisht tu na. Ajo ka kujtuem e kujton gjithënji se është raja e jonë, robi-na e jonë, e caktueme me kaluëm jeten mrenda ka-ter caqevet tē shtëpis, pa kurrnji gzim, pa kurrnji argtim.

Nieri prej natyret është i shtyem me kerkuem lirin, prandej perdorë ç' d. punë, ka nji herë edhe tē pa perligjëshëme, perdorë ç' d. njet qí t' a fitojë: femna e jonë perkurdrat, është e mushun mendjet se ajo është e lirë tuj dojë mrenda kater mureve e tuj u rritë qí mos t' a shon asnji sye tjetër, e nuk mendon se është robnueme e ka me metë gjithë-monë robine po si dha nji shqelm tē mirë nji herë

(Vijon në fq. 84)

* Nuk kam perdorë fjalën zakon por adet per arsye se me fjalën zakonet është veshit nji gjá e mirë. Nuk flas per tē gjitha zakonët, por per ata doke tē marra, tē cillavet nuk i a u diti per se as atë qí vetë i perdorin.

Çerdhja e prishun

Q' kahmot nen strehë nii çerdhe,
Me shum kujdes ndertue,
Pritte një „mirë se erdhe“
Dallnyshës me i a drejtue,
Porsá t' kthete prëndvera
Permbi fushat e blera.

Sá t' kthiellte rregji kujtimin
E ditve qi kaluene,
Kúr t' vogjlit zogj gezimin
Mrënda sajë e provuene,
N' sá nana fluturim
I siellte pak ushqim.

Atje prej vëndesh t' xëta
Dallnysha shpesh ándrrrote,
N' sá i shkúndte t' létat fleta
Ndoshta dhe u permallote,
Dishrote qi perhera
T' rrite mbi tokë prëndvera.

S' kish gzim nder vënde tjera
Veç t' ftoftit e ngushtote
M' e lánë, sá t' hikte vera,
Çerdhen qi fort e dote,
Kohë t' gjata me kalue
N' vënde qi s' kish dishrue.

Po pse, dallnyshë e ngrata!,
Pse s' gzon nder vënde tjera?
Dhe atje me kránde t' thata,
Si i gjete ktá perhera,
Çerdhen do t' kesh ndertue.
Çka prá atje t' bán me psue?

Dishron vëndin e dashtun,
T' pelqen veç çerdhja e vjeter
Rreth s' cilles, tue mos drashtun,

U knaqshe, s' dojshe tjeter
Banim má t' mirë e t' qetë
Se atë qi e lae të shkretë.

Shpejt prá se erdh prëndvera,
Gatou për fluturim;
Hidhu kah t' shtëjeje éra,
Largoje ç' do mjerim;
Persndeti vëndet tjera
E kthe nder fusha t' blera.

Sá ké me u gzue kúr, s' largu,
Çerdhen ké me hetue,
Me u shkputun ké prej vargu,
Shoqet ké me i kalue;
Porsë çka pate ándrrue
Sot shum ká me t' trishtue.

Ké me kerkue, por kot,
Nuk ké me gjetun má
Çka pate ndreqë kahmot;
Si ké tash me i a bá?
Kush t' a rrenoi banimin,
Kush po t' a siell mjerimin?

T' u kput pra shpresa e jote,
Tash siellu rreth plot vajë,
Dikuer zëmra t' u gzote,
Por tash s' ké má uzdajë.
Nuk kan me t' pá má fmija
Qi tash janë mshehë nder shpija.

Ndoshta tash janë pëndue
Pse kot t' a prishen çerdhen.
Shoqet qi ké kalue

Qe, shpejt mbas tejet, erdhen,
Gjeten t' vetat banime,

Veç ti... provon idhnime... Lex. Secreta

të dyshimtë —, qi kapercejnë kufinin të pritu-
na e të vendosuna, moralisht e materialisht të
ndihmueme prej një zyres së posaçme, e pasun
fundesh dhe e krijueme për to: Zyra e I-
migracionit.

A nuk ást një antinomi imigracioni me
emigracionin në gjendjen t' onë vobegsije aq
të madhe, sa mos me mujtë me ushqye me
bukë popullin t' onë të përherëshëm, dhe me
kerkue me shtue tjera gojë e të mjeruem të rij?

Prandej një zgjidhje e urtë dhe e drejtë e

problemit të vobegsis vazhduese dhe t' emigra-
cionit të turpëshëm, ást ndalimi i imigracionit
të paarsyeshëm.

Fundi i imigracionit duhet të
báhet fund kolektivizimi të mbrend-
shëm si që e ka parapa hartuesi i reformës
agrare, djetari italian prof. Lorenzoni, për ne
dajmë hirëqen e vëndit t' onë edhe shdukjen
e vobegsis.

Beri, Marc 1937.

Gjikam.

NJI PARË DORCA

— NOVELË —

Kur duel prej mësimi profesori u kujtue se nuk i kishte dorcat me vedi: i kishte harrue permblë një karrigë në një odë kû per gjith ne e e mbramje nxanësar ndaleshin me luejtë ping-pong. Pat me këthye e me i marrë porsá i rá nder mend, por mbassi kishte punë per të këthye rishtas në shkollë, e la per mâ vonë.

Këthej, por s i gjet në vendin kû i kish lënë. Pëveti fëmij q luejshin m' atë odë e ata bájshin bé se aty kishin kënë deri m' atë ças. Po tash? Kerkò, kerkò, dorcat nuk u gjeten. Pëvet andej, pëvet kënde: kurrkush nuk dijt gjá. Ndokush i kishte marrë e dalë me to. Nejse! Na paçin marrë të kegen.

Ne e nesre bleu një parë dorca tjera e as nuk mendonte mâ per ato q i kishin hupë.

Por mbasditë dikush kish shkue e lënë dorcat në drejtim.

— «Kush i prûni?—Pëvetë profesori, tuj mendue se ndokush ká dashtë me bâ një lojë.

— «Nuk më bjen nder mend. — I pergjegj drejtori. E me fjalë të tjera donte me thanë: Nuk mund të diftohet.

E profesori as nuk e çon mâ gjatë, i mërr dorcat e shkou në shpí.

Por kur gjindet vetun mendon e xën flet me vedi: «Si me u mbajtë mshehët aj q i ká prû? Mbramë kishin hupë pá shêj pá dukë e sot vijn mshehtas. Me i pasë marrë ndokush per lojë pse mos me u diftue? Një lojë nuk ást gjá e keqe. Me i pasë marrë me qellim hajnije, pse me i këthye? Prá!... Dikush i ká marrë» me qellim... me qellim... Oh! une tash qeshem per do gjána q i dikur ndoshta i kam xânë per të verteta, por q i shum kush — sidomos grát — i mbajnë per të sakta, e q i kishin me dijtë me i dhanë një zgjidhje kësaj çashtje. Sá ishem fëmij më trêmshin me gogola e me shtriga, e une prej frige u bájshem i ndiguiueshem. Kur fillova me u rritë s prájshe tuj ndie grát kah i thojsin nanës per

e pergjithëherë «Aðet-it», fjalës së mallkueme q i rrin perpara si një perbindsh misterioz.

Edukata perçon nierin me i pám me sý e kjartsisht detyrët e të drejtat e veta: pajtimi i detyrvet me të drejtat ást liri.

Nj' ato të drejta q ka mashkulli si mashkull ð. m. th. perzimjen në shoqní, shetitjen, pjesë-marrjen në ç' do argtim deri sá mos t' i prishin detyrët q ka ndaj familjen e ndaj shtetin, po ato të drejta ka edhe femna si femen. Edhe ajo ka të drejtë me marrë pjesë nder shoqnina letrare, teatrale, sportive e ku po ðij un, si edhe në shetitje edhe nder argtime mjaft q mos të prishin detyrët q ka ndaj familjen e ndaj shtetin.

Femna e jonë përdorë vet çarqafin, perçen, ferexhen, kaverxhikun e ðel e mertisun o e mlueme, thue se ka bâm fajin mâ të randin dhe nuk i a bân ftyra me dalë e zbulueme; në këte mnyrë ajo vetë poshtnon vedin, perulë natyren e vet, poshtnon cillsin e vet q ást burimi i parë i lulëzimit të një populli.

Apeli i parë pra u siellet femnavet q t' i hapin krahët per lamijet e edukatës trupore q të kenë një gjalln spontane veprimet e tyne; t' i a hapin krah

edukatës shpirtnore q të të kenë hijeshin e njomë, e të pervujtë e të kandshëme punët e tyne; t' i a hapin krahët per një edukatë mendore q të kenë një shkelqim të mjaftë veprat e tyne.

Ást e mirë pra per qeveri, tuj kujtuem shka u tha mâ syper; q të formojë qendra edukate per gra; të formojë shoqnina të detyrshëme deri në gjobitje, ku të munden me pasë kollajsín me xânë një edukatë shpirtnore e mendore; ku të xânë se si edukohen fëmít; ku t' u kallxohen detyrët e të drejtat q atyne u perkasin; ku t' u mesohet se të shkelunit e detyrës, a por të drejtës ást një poshtnim per vehten e tyne, ku t' u mesohet se fjala «Aðet» e kuptueme në këte mnyrë si tash praparon një popull.

Vetem kuer të kenë një edukatë kombtare e shoqnore, femrave t' ona nuk ka mól u dhimët jeta e fëmivet per shtet.

Shum lytë atdhet prej iush o grá. Ç' do trimn, ç' do burr, ç' do burisí, i juel ást meritimi, ju kení çmim mâ të parin; ç' do faj, ç' do trathí, ç' do padrejtí, ç' do mizorí, i jueji ást faji pse nuk dijtë me sýtë e juel, q munden me bâ ç' do gjá; me shkimë a mjesí. A porje në shpirtin e fms.

Z-eta

mue: «Ta ruejt Zoti! Mos ta pafte sÿni i keq!»

Thón se ka asi njerzish qi kan sÿnin e keq. Nji e ligë me t' ardhë e papritun, ashtu kot pa ndo 'i shkajk, s' a tjetër veçse sÿni i keq. E jo vetun sÿni i keq, por ka edhe asi njerzish qi e kan për zanat me damtue tjerët me mënij. E për me bâ mënij thón se duhet me pasun ndo 'i teshë të flijes e me i a ngatrrue mënijt mbrendë, ashtu qi t'i kët me vëdi (kur mos të jët e mundun me i a vû nen jestek o në fund të dyshekut). S' dij mandej shka thón, se demek mënijt u bâkan tuj lidhë neje-neje do pëjna o flokë. A ka se si me ma pasë bâ kush për ndo 'i qellim të keq këtë lojë? Oh! Une qeshem sot për këto gjâna. Porse nuk âsht këta një send qi besojmë vetun na këtu në Shqipni. Une i vëjshem në lojë ata qi mbajshin me vëdi patkoj, brîna në minjaturë, lëkura gjarpni a tjera mjete për me u mprojtë prej mënijsh e sherrish. Sakt veç se kû a zâ s' a pa gjâ, thotë i moçmi, e një send qi beson shumica — na mëson filozofija — do të jët të vertetë, në mos të gjith nobare diçka... Prralla! Gadi sa s' po më mbushet mendja se edhë mue kan dashtë me më bâ mënij...»

Me këto mendime qi perore u smadhojshin, profesori rá me fjetë. U mundonte me i largue, por këthejshin rishtas. E njaq heresh i largoj e njaq heresh këthyen, sa çdo arrësye kje e kotë për t' i larguë. Kur erdh gjûmi i smadhoj njaq e i bâni njaq të verteta, sa nder andrra i u bânte të shkretit se mënjia e kishte prekë me rrjedhime fort të këqija e se veç atëherë pshtoj, kurse një plakë — tipi i vertetë i sbtrigës — gjet nder dorca të mshehun permbrenda, një pë bâ neje-neje.

Kur u largue mënjie, gjûmi i duel e qeshi rishtas për këto gjâna.

Çohet, veshet, merr me dalë e i kapë dorcat. Për me mujtë vedin nuk i merr dorcat e reja por ato qi i a kishin pasë vjedhë.

Del e shkon në kafe. Âsht ndëjun aty tuj lexue fletoren, e lexon se si dy vetë, në një vend të botës, ishin mbatun në dyluftim për arrësya boshe me perfundimin e vdekjes së njënit. Si tash? Në shekullin e njizetët gjinden endë kësi së marrësh?

Kur qe vjen e ulet në tavolinë të tij, një malcuer, i veshun me çakçir të rij e me një parë mustakë qi i epshin një hije burrash, asi së moçmish qi rrallë se shihen sot.

Me pasë kënë me do mendime tjera profesori, edhë pse s' e njifte as s' e dihte, e kishte pritë

mirë mikun e papritun; por me shpirt të trazuem si ishte e me ato farë lajmesh para sÿsh, xû e i foli malcorit:

— Mirë, zotni, por a s' e sheh se jam une këtu?

— Nuk po ta há copen pse po rrîj edhe une këtu me tye!

— Zotni, xën profesori (endë njaq i rî sa me u xé për shkado) e flet me një stil teatri, tuj kujtue se po gjindet në Montecarlo o në Casino të Nizza — Zotni, këjo âsht një e fyeme e randë e nuk e bari! — Edhe tuj u çue e tuj dalë: — Qe, i thotë, këjo âsht dorca e jême. — E i a lëshon në prëhen.

E tash i shkreti profesor â në shpî tuj pritë dyluftimin. Shka i ká bâ vedit! Pse m' u xé aq fort? Punë e madhe pse erdh e u ul aty aj malcuer! Por faji nuk âsht i tij. Âsht... âsht... i dorcavet. Dikush i ká bâ mënij. Pooo, këjo âsht prova mâ e kjarta: kan dashtë me e koritë për njiqind e një vjetë! Ani aj, aj qi për butsi i a kalonte tjervet, me u xé n' at mënyrë sa me mrrîjtë me bâ një hap aq të rrezikshem! Tash kan me ardhë e me e marrë. Do të mbatet me atë burrë — qi veç kah e mendon frigohe e as nuk mund të losë fjalet pse i ká lëshue dorcen. Shka kan me thanë tjerët? Çë shkandull ka me kenë në të tanë qytetin!

Me i pasë rá pushkë ballit nuk e kish ndie aq sa deren e oborrit qi kersiti.

Do të jën ata... Pooo, atë po thrrasin.

Çohet tuj u dridhë, me njimij të vështira mrrîn tu dera e oborrit e e gillë.

I del para një fëmij malcorësh.

— Kë kerkon? e pëvetë.

— I kishte kallxue shigerti i kafes shpîn tande e baba më çoj me të thanë se aj ká dye duer:.

Dye duer? — mendon profesori — Kush e din se ç' armë ká zgjedhë udoshja dye pushkë: një për se të eillen dorë. Por unë...

— E se prandej — vijon malcori — vocerr të lutet baba me më dhate edhe dorcen tjetër..

* * *

Qesh se si ka mujtë aq bukur me e mundue një anderr. Po, pse edhe kur i u duk se ishte me prej gjûmit ishtë kënë gjithnji n' anderr. Çohet... për një tash â bâ me të vertetë serjor: Ka marrë me vesh dorcat e istinktivist i ka sjellë për së macapshti. Mbarë gjaku me hov i

S H T Y L L A E L E X U E S A V E T

Shum i ndertë Z. Drejtuer,

Lexova çka shkruiejshin dy studentat ZZ. Fija e Dodona permblë do shenjime të mijat qi janë botue në Nr. 17 të së perkohëshmes s' Uej, e mbas pergjegies së dhanun prej asajë P. T. Drejtorit, nuk do t' ishte këne nevoja per tjeter, por mbasi ata dy Zotni nuk e kan rrahë çashtjen, si ká hije, mbrënda caqeve të fjeshta të njaj polemikës akademike, por e kanë marrë punen edhe në një pikëpamje si me thanë personale, jam i ngushtuem me Ju lutë, Z. Drejtuer, qi të më lëjoni me i shtue edhe un nja dy fjalë nder faqet e çmueshme të „Cirka“-s.

Mâ parë e mâ dalë po shof se ZZ. Fija e Dodona zakonet e vjetra të gjyshave t' onë të cillët kanë këndue gjithmonë shqyp, i thirrkan vese e marrina. E prá Zotnit e tyne, si studenta të perparuem qi janë, duhet t' a dijshin se njatyne qi ata i thrrasin marrina ja detyrojmë na sod të ruejtunit e kombësis e të gjuhës. Të kishin veprue të parët t' onë sikur ata qi po perkrahin ZZ. Fija e Dodona, gjuha shqype do t' ishte shdukë ka herë prej faqes së dheut.

Zotnit e tyne versulen mandej kundra pikëpamjes së shfaqun prej mejet sa kangët e melodinat t' ona popullore nuk duhen poshtnue, por lypen mbajtë në çmimin e duhun. E pse, zotni? E shka tjeter janë «stornelli»-t, «canzoni napoletane»-t italja ne, «Volkslieder»-t gjerman, kangët kombëtare sllave, rumune etj. qi, si thotë «Cirka»,

ká këcye në fëtyrë, zëmra është tuj i rrahë me hov të madh... ká pá se me të vertetë gjindet një pë i lidhun nye permbrënda dorës (bash aty kú e kish gjetë shtriga n' anderr).

Nuk don me u xânë mâ besë sÿvet të vet.

Tuj dalë prej shpije i thotë grueja: «Të kam qitë dorcat e vjetra sot me i veshë, mos të barish kot të rejat, e t' i kam qepë pak pse ishin këne shkepë.»

— «Të lumshin duert» — i thotë grues e niset. Por permbrënda vedit vijon: «A s kishe mujtë mos me e bâ nenin aq të madh a?»

E per me u sigurue merr e u qet dorcat e pak uj të bekuem...

Topija

ndijmë per natë prej stacioneve radio të ndryshme, veçse kângë popullore të cillat nuk duetne prej shkëndijet të gjenit të ndonji Hartistit të famëshem, por shperthyene natyrisht prej ndisive të zëmres të popullit të fjeshtë? E njashtu sikur kombet tjera të Ballkanit, t' Europës, të botës marë, ka kangët e veta edhe Shqypnija të daluna prej gjiut të popullit e të frymzueme prej karakteristikave të posaçme të racës s' onë. Populli i ynë i ka shprehë gjithherë me kângë e jone ndisit e veta, e vetem tash, prej derptimit të kangëve të hueja ká shterrë nder né shili vjerrshatár-populluer. Z. Z. Fija e Dodona janë të ri (e s' kanë faj) e prandej nuk e dijn p. sh. se në Shkoder Z. Z. Palokë Kurti e Frano Ndoja, të cillët nuk janë këne si un, por ja kanë pasë fort haberin muzikës moderne pse të dy ishin mjeshttra muzike e i pari madje i njaj bande shkolle së huej, kanë qitë ata vetë melodina fort të bukura mbas stilit populluer. Njikjo prá është muzika popullore qi vjen gjithmonë tuj u pertri, atij qi mendon shqyp, zotni, e ndin shqyptarisht, i gufojnë prej vedit kângë shqype e s' ká nevojë me shkue me marrë uhá kângë në gjuhë të huej.

Por ZZ. Fija e Dodona thonë se kângët e ahëngut të gjyshave t' onë është marrë e turp me i permëndë e jo me i këndue, tue dashtë me thanë me këto fjalë se nder to ká edhe kângë imorale. Zotni, kângë imorale ká në gjuhë shqype e ká nder gjuhë të hueja; kjo është çashtje në vetvedi qi nuk ká të bâjë aspak me çashtjen e gjuhës as të muzikës, e vjet prej vedit se të tilla kangë nuk duhen xânë ne gojë në çë do gjuhë qi të jén. Karakteri i shqyptarit á këne e do të jët gjithmonë ndera besa e ndernija, e na kena mjaft kangë popullore të ndershme, e edhe kangët e reja po mbas atyne idealeve do të frymzojmë.

Por atë qi e kanë lexue me vemënde artikullin t' em kanë mujtë me pajartë se un nuk jam diçka aspak kundra mëndimit qi na të bâjmë t' onë edhe muziken mbas stilit europjanë, por kam thanë se nuk mund të durohet në kurrnji mënyrë qi me at muzikë të këndohen kangë në gjuhë të huej. Kangët janë mâ e mramja birë e kishit, thonë ZZ. Fija e Dodona. Jo, zotni, nuk është ashtu. E në të cillin vend të botës ndollë

qi me u bâ një shfaqje publike në gjuhë të huej sikur ajo qi na u bâ në Shkoder Kërnevalesh së kalueme? Kur të ndihen tuj u këndue publikisht nder rruga t'ona, p. sh. në Shkoder «Quando suona Veronica» e «Slatka moja Marijana», në Tiranë «Wien, Wien du nur allein», e në Korçë «Edboki masa tahili» e «Tout va bien madame la marquise», atëherë të lumt na se Shqypnija u bâ parrizi i kosmopolitve! Marshallah se çë farë Shqypniet paskan në mënd me bâ ZZ. Fija e Dodona me bâ me e lanë n' e tyne! A e dijnë ZZ. Fija e Dodona se në Korçë, s' ká shum vjet, njikaq kje perhapë të kënduemit e kangëve të hueja neper rruga, sá i u desht Qeveris me i ndalue? A donë qi per ket çashtje të nderbýjë Qeverija edhe në Shkoder, në ket çerdhe kulturret e gjuhët shqype? — Mjerisht jena në shekullin e XX., thonë ZZ. Fija e Dodona. S' është e mundun m'e kuptue se çka kanë dashtë me thanë me at mjerisht. Por un po u tham qi jemi *shyqyr* në shekullin e XX i cilli është shekulli i nacionalizmit, e eksponenti mâ i pari i nacionalizmit t'onë është gjuha. Na s' kemi monumenta të madhnueshem arkitekturet qi të na kujtojnë lumnin e shekujve të kaluem, s' kemi biblioteka të vjetra as arkiva të pluhnuem nder të cillët të ruhen dokumentat e historis s'onë mijvjeçare, por kemi një monument shumë mâ të çmueshem se të gjith, kemi gjuhen shqype e cilla mrekullon boten per vjetërsin e vet.

Per të ruejtunit e këtij visarit na do të luftojmë me të gjitha fuqit t'ona kundra gjith atyne qi po donë, kush në një mënyrë e kush në një tjetër, m' e prishë, m' e çoroditë e m' e poshtnue, e nder kto të mramt, nonse ndoshta jo me pá-dije fajto-re, është edhe aj grup qi na fali në Shkoder shfaqjen publike të karnivaleve të kalueme e cilla, per arsye të kangëve qi u kënduene në gjuhë të huej, duel faret e pápelqyeshme.

Por ZZ. Fija e Dodona, tue dashtë me gjetë fijen e kashtës në sý t' em, më padisin mue se kam perdorne disá fjalë të hueja n' artikullin t' em. Zotnajt e tyne, para se me më bâ mûe një të tillë padí, kishin bâ mirë me pvetë profesorat e vet per ato fjalë qi ata i mbajnë si *corpus criminis*, edhe atëherë kishin marrë vesht se: *stigmatizue, frenetike* e *autodidaktisht* janë fjalë të marruna prej grekishtes së vjetër, *snobizem* nuk á anglisht, por e rrjedhun prej latinishtes (s. nob. = sine nobilitate), fjalë kto qi perdoren prej të gjitha gjuhëve, janë bâ fjalë nderkombëtare një-

(Vijon në fq. 88)

Msime shpijake

Gomë per me një të qi s' priset.

Nji gomë per me një të cillen mundeni m' e ruejtë per kohë të gjatë pa frigë se priset, është njikjo: Të perzihen 8 gram kóle e një gram formol në 100 gram ujë. Shkrihet kólja n' ujë të ftoftë e mandej xehet tuj e perzi deri qi brumi të fillojë me një të; lêhet m' u ftoftë e i shtohet formoli tuj e perzi me një lugë gatarje.

Per me lustrue teneqen

Per me lustrue gjanet teneqje perdorohet voji i gurit, në të cillin zhytet një pecë e leshët. Mundet m' u perdorue per ket qellim edhe një brumë i perbâmë me voj e hî.

Të helmatisun me baker

Kta të helmatisun qi mund të jët i shkaktuem prej ënëve të pá-kallajtisuna në të cillat janë lanë m' u ftoftë haenat, mundet m' u luftue, deri sá të vijë mjeku, tuj i dhanë me pí të helmatisunit ujë të vokët në të cillin qitet e perzihet do të bardhë voje.

Pastrimi i xhamave

Nji pastrues i mirë per xhama bâhet tuj qitë një lugë ufull per çë do gjysë litri ujë: zhytet në të një tubë gazeta të vjetra e me ket lloj shpûzet ferkohen xhamat, tuj i shi mandej me një gazetë tjetër të terun.

Kúr ushûji á djegës

Me dashtë me ja hjekë ushûjit âmen djegëse, lánie me ujë të xët në të cillin do të shkrihet një lugë kafe bikarbonat sode, e shperlanë mandej fort me ujë e ufull.

Per me hjekë rru-dat

Të kuqt e voes është pênë e madhe kundra rru-ðhave e të veshkunit të lumbës. I vëhet ftyrës, mâ mirë tuj e perzi me ujë të vluem e lêhet per një një orë, tuj e lá mandej me një të vokët.

Kundra e n' vet të kqija

Shumkush ankehet per enat e kqija qi disá barishte, sikur lulenat isojnë kah janë tue zî. Per m' u shporri ket gjâ të pá-kandëshme mjafton me vde me vde bashkë me barishte, një copë bukë të mbjllun me kujdes në një strajcë të vogël: buka i thithë të gjitha enat. Edhë ufulla ká cillësin me thithë shumë ëra prandej është punë e mirë me mbajti perhete afer furracit një çiní me ufull.

FOLKLORE

Kanga e Bec Patanit

Permbajtja: Padishahi i Stamollës urdhnon H. Pashen e Shkoders që gjallë a dekë t' u xete Bec Patani. Pasha ket dety ja ngarkon Ali Qorrit e Bimbash Nizamit, të cillët marrin rrugen kah kodrat e Marlekës. Aty fillon lufta, në të cillen Bec Patani që ndron me trimni të madhe edhe lshon dekun për dhë Bimbash Nizamin me gjithë shokët e vet.

*Krafen tel Mretit t' Mymleqetit,
Ja çon Pashës Hodo Begut,
Haram m' qoftë ajlleku i mretit
Zabitnamen me ja dhanë Becit,
Zabitnamen Becit me ja dhanë;
Telegrafa që ká ardhë mramë
Ali Qorrit me çue m'e xanë,
Shpat'n e mretit njeshë n' njënen anë.
Kúr e njeshi shpaten Alija
Flakë te verdhë po i qet alltija,
Shkumbë te bardhë po i qet dorija,
Para e mrapa i shkon urdija.
— Kah jé nisë Ali me shkue?
— N' at anë t' Drinit n' qoftë gjikue,
N' at anë t' Drinit n' trapa t' Lezhes.—
Ç' po gjimojnë Kodrat e Marlekës,
Ç' po gjimojnë kto rranxa mali,
Copë e grimë u bá kalldrami
U çudit Begu e Kajmekami,*

*Na u dridh deti prej tallazesh.
Kto nuk janë tallaze detit,
Asht martina e Bec Patanit.
Nana e Becit del ne derë,
Me dj shplakë pernjisherë,
Me dj shplakë tha — na u ká mshue,
Djelmt e nanës kukú per mûe,
Se ju sot qenki rrrnthue.
— Mos ma thuej bre nanë at fjalë
Se s' lidhet Beci per të gjallë,
Per pá i dhanë martinës zjarrë.
Nuk vonon dekiku i sahatit,
Ká krisë Pushka e Bec Patanit,
Ja ká njitë Bimbash Nizamit,
Ja ká kputë palët e fistanit,
Mirë ja kputi qestekun e sahatit,
Mirë ja kputi zengjiját e kalit,
Mirë ja kalli jelekun arit.*

E kndoj me lahutë: Gjon Ded Vuksani
prej Bregut të Matës

E permblohdh:
Ndoc Doda

nji sikur telegrafë, gramofon, politikë etj e prá. mund të perdoren pá dyshim edhe në gjuhë shqype, e madje nuk kemi si bájme pá to, e nuk mund të vëhen kurr në rëndin e atyne fjalëve të hueja të pá-nevojshme që mjerisht shofim per ditë nder gazeta e rivista.

Pergzohemi me Jú, Z. Drejtuer, që edhe në ket çashtje e cilla dikuej dikuej mund t' i duket e vocerr, keni perkrabë pikëpamjen kombëtare, e shpresoj se kjo polemikë e vogel ká me vjeftë me njáll edhe má teper në zëmer të djelmnis ndísina shqyptare. Na nuk jemi të thirrur per gjithë ditë e se i cilli me veprue punë të mdhaja per Atëdhë, por atdhëdashtnija diftohet prej set-cillit e në veprimin e perditëshem edhe nder sëndet má të vogla. Shpresoj edhe se kjo çashtje prap ká me nzitë ata që kanë zotsi e kompetencë me hartue kangë të bukura e morale shqype edhe me i vûe në muzikë origjinale shqype.

me plot nderime:

Gojaniku

Shkoder, 30 Prill 1937

Anekdota popullore

Nji çoban niset në fushë per të kullotë baktit e e âma i qet buken në strajcë, por vetem bukë, pse at ditë i kishte mungue mbelmesa. Djali i kundershton tuj i thanë që, sá per bukë thát, má mirë t' a lête krejtë pá gjá. Por e âma i a mbushë mënden që t' a merrte pse e sugjeron që në fush kishte per të gjetë mjaltë, edhe çobani me at shpresë e merr buken thát. Në fushë gjithnji vrejttete se kúr po hasë në mjaltë, por s' kishte kurrkund e kapi mjesdiia, e kurgjâ, shndroj edhe pak por kot se kot. Nderkaq újja kishte një edhe mirë, e me gjith se kishte gjithnji shpresë se po të ndeshte në mjaltë, s' mujt me pritë më e filli i m'e hanger buken thát, edhe u krye hangeri, má s' nuri. Kúr kethei në mramje ne shpiti thotë s' âmes: Çka më premtove nuk në duel qja, por buken e kam hanger kaq me andë, gjithnji, s' t' a kishte hanger me mjaltë. E âma i pergjegj: Mjalta që të prëmtova njajo ká kënë.

(Permblohdhë prej Z. Gjon Palokës — Berdicë)

FOLKLORE

P O S T R R I B A

(Vijon prej nr. 19 fq. 74)

Shumica e këtij vëndi është ograja e pyllzume prej drûni lis, shkozë, frashën, plep, dëlli, mret, mare etj. Pjesa tjetër është ara e livadhe, shumica e të cilavet është kah prendimi e jugu-prëndimi.

Fusha e Shtojit është për kullosë të bagtivet, por tash së voni shumica e kësaj është zënë prej emigrantavet, qi erdhën prej Kosove, Hoti e Grude.

Ndër shum vënde aty-këtu janë ullishta të reja, qi kanë mbetë prej atyne të vjetëravet, prë prej Malazetvet në vjetin 1912-13 e janë vù këndeje e mbrapa; pak vëneshta e në ndo'i vënd buzë aravet edhe fiq e tjera pëme. Diku diku ka edhe kashnjete të vogla.

Duket se këjo krahinë ka pasë shum ullishta e vëneshta e këtë e dishmojnë mullijt e vojit e vendet, qi thirren «Vëneshta», të cilët kanë me u diftue kur do flitet veçanerisht mbi toponomastikën e secilit katund.

Të gjith banorët e kësaj krahinë merren me bujqësi e blegtori. Veç kallamboqit, qi mbiellet me pakicë sa mos me mjaftue për bukën e krejt vjetit, po thuej asgjë tjetër s' mbiellet prej drithi. Preshi e rasati i tij edhe duhani, qi tash së voni, mbas luftës së Ballkanit filloi me u mbjellë me shumicë, pse fitim i madh u pá prej tij, e bajnë pasunin e tyne.

Mbiellen edhe purrîj, lakna, kastraveca, kumbuj shum rodeshe e tjera perime.

Pjepnat e Postribës, qi rritën sa një krye njeriu, janë të parët, qi dalin ndër qarqe të Shkodrës.

Ndër bagti mâ tepër mbahen dhenët e dhít, qi i kullosin ograjavet, livadhevet e mâ tepër fushës së Shtojit, dimnit e ata, qi kanë me shumicë verës i çojnë në bjeshkë.

Edhe basujt, qi i mbiellin në vjeshtë nder ara e në prendverë i livrojnë per drith, qepë e duhan shërbejnë per kullosa.

KATUNDET E POSTRRIBËS

1) Myselimi.

Mâ i afërmi katund i Postribës, prej Shkodrë, kund nja një orë larg prej këtij qyteti, është

Myselimi, i cili është i venduem në një fushore, kah lindja e Shtojit të vogël e në anën e rrëmaktë të bregut të Kirit. Pershinë tri lagje: Hysaj, Alijaj e Çavonaj. Nji rrugë komunale, qi thirret Rruga e Madhe (dikur Rruga e Mesit) i ndanë Hysaj e Alijaj prej Çavonaj. Dy lagjevet të para u shkon përmes Rruga e Katundit a e Pusit, për anash së cilës janë shpijat. Mâ e shumta e këtyne shpijave janë të nalta. Rreth e çark të këtyne shpijavet janë ara kallamboqi, duhani e perimesh; kah jugu janë vëneshta, ullishta e ograja me gjithfarë drûjsh.

Myselimi sod njëhë 23 shpija me 230 frymë.

Veç tri kater shpijavet, të gjitha janë në një gjendje të keqe kah jetesa.

Ky katund me gjith pasunin e banorvet edhe meranat qi i kanë sbashku ka kah lindja: Mesi, Shllaku e Mazreku; kah prendimi: Kiri e rrjedhja e poshtme e Shtodrit; kah jugu: Bardhajt, Rrogami e Gajtani e kah veriu prap Kiri.

Më çka diftobet e çka duket dikur ky katund ka pasë qenë shum i madh, afër 300-400 shpijash a edhe mâ, qi permblidhte veç këtyne lagjevet, të cilat ishin shum mâ të hapta e mâ të dendur shpijash, edhe lagje tjera, ku sod janë ara e livadhe lagja Ahmate, Gushe, Petle, Ndoke, Gjonnash, Palash, Prëndash e Nisake (N' Isake), në mes të cilavet ishte kisha e Ahmatit, rrenimet e së cilës shifen edhe sod; rreth kësaj kishe janë edhe vorre të vjetrueme.

Këtë gjë kishe me thënë se e dishmojnë copat e tjegullavet e heliqet lye me gëlqere (pse gurët e mëdhaj e të latuem i kanë marrë me goditë shpijat e reja), qi shifen ndër magile gurësh, për rrënzë aravet, ku rrezit e nënshëm me lëshue vend kanë ngulë trojet e vjetra.

Thohet se prej këso është katundi e deri tu kodra e Sumbullës, gjith kund bregu Shtodri janë qenë shpija njëhë një me tjetër.

Edhe prej rrezit e shuntë, qi kanë banue këtu, thohet se dy mullij uji, qi gjurmët e trojevet të tyne edhe sod shifen, kanë pasë blue vetëm për banorët e këtij katundi. Edhe një farkë i la gjurmët këtu; anan e saj e mbajnë akoma arat: Mbi farkë e Nën-farke, në mes të cilavet me germë dani thëngjij eshke. Prâ edhe këjo u

ka shërbye këtyne banorvet.

Më çka thohet, kur kan ardhë Turqit këtu, banorët e vjetër të Myselimit, s' kanë pasë luejtë vendi, s' kanë ikë me e lëshue vendin, por janë shtrëue anmikut edhe shumica bā Mysliman me të shpejtë, tue ndjekë të paria e tyne Çavonin (ndoshta êmen a mbiêmën i të parit të vendit) qi qe bā spahí. Xhamija e këtij katundi, per të cilën thonë se e ngrehën vetë Turqit me ushtarë, është m̃a e para xhamí e ktyne ânave.

Por këjo popullsi, qe farue prej murtajës, qi shpeshherë pat rá nder këto âna.

Nji gojzhanë na tregon, se dikur dy taroça të zez patën dalë prej nji shpelle (në fund të malit të Mesit) e tue rá rrugës së Valonës, (nji përrue i vogël, ujët e të cilit mblidhet prej kodrave të Mesit), të njasaj dege, qi shkon brí shkollë e xhamije e mandej rrugës së madhe ecën deri tu Shtodri, ku u ndaluen pak e, tue mos muejtë me dalë ujët, pse shiu i madh, qi pat rá e kishte f̃a tepër, dredhuen kah lindja gjithkund bregu Shtodri e në fund mbassi mbërríjten deri tu shpijat, morën udhën kah veriu, për rrânzë kodravet e u futën prap në shpellë prej kah kishin pasë dalë.

-- Kob i zí për këto lagje, — u foli gjindvet, qi po shiqojshin ata taroça, nji njeri, qi askush s' muejti me e njoftë, pse ishte i veshun me potka tjera, ishte nji dervish — këto lagje kanë me u shue e këndeje e mbrapa askush s' ka me mujtë me zënë vënd m̃a këtu!

E njimend asaj ditë e mbrapa gjindja e lagjevet, rreth së cilavet u sollën taroçat, erdhën tue vdekë edhe ata, qi vonë ngulen aty, katër pësë shpija t' ardhuna prej katundevet tjera, mbas pak vjetvet disa u shuen, disa u shgulën, e sod veç trojet u shifen.

Thonë se ky katund ka qenë shum i pasun edhe kah ullishtat e vëneshtat. Shumica e kodravet të buta e e ograjavet, qi po diftohen m̃a posht, janë qenë ullishta e vëneshta. Për ullishta ka pasë qenë mullini i vojít, qi bluete vetëm për ketë katund e për vëneshta na ep nji gojzhanë:

Diftohet, se nji farë Ce-Mati, kur paska rá në gjak e aratisë, qeverija e Turkut, si mbas kanuje të Lekës i muer të tanë gjânë me të kur i

shprazi ânët e vënës, të rakís e t' ufulls, rruga u mbush aq teper prej këtyne, sikur t' ishte ujët e nji përroni kur bie shí.

Për bukën e këtij populli e kullotjen e bagtivet të shumta, thohet se ka pasë shërbye fusha e Zezë, ku edhe sod shifen suka, mogile, krejt njashtu si ato, qi shifen nëpër ara e me gërmue duken edhe themelet e murevet të thata, të cilat ndajshin kufijt e aravet e të livadhevet. Fushë e Zezë thirrej, fusha e haptë andej Kiri, bregu të djathtë të këtij lumi, prá fusha e Shtojit, aty ku sod janë vëndue Hoti i Rí e Gucija e Ré.

Me paksimin e tepertë të gjindvet, prej murtaje, qi rá pa i a dá, fusha e Zezë mbet shkretë e pa-zot. Tjerët gjind, qi erdhen m̃a vonë, tue mos pasë nevojë për tokë, pse i u mastoi ajo, qi u gjindte rreth lûmevet, fushen e Zezë e lanë për kullosë. Deri tash vonë me themellimin e katundit Hot i Rí, nji pjesë e kësaj fushë u shërbei Myselimsvet për ketë gjã.

Edhe nder Bardhaj Myselimsit kishin tokë buke, ullishta e vëneshta.

Këtij katundi êmnin «Myselim» thohet se i a dhanë Turqit, kur erdhën, fjalë arabisht, dome-thanja e së cilës kishe me thanë se është vend i bāmë Mysliman. Por askush s' din me tregue se si thirrej m̃a parë. Ndoshta është thirrë Shtodër, Ahmat a me tjetër êmen, me njata, qi thohet se e kanë pasë lagjet a vëndet tjera. (Shif m̃a poshtë në toponomastikë!)

M̃a e forta është se do të jetë thirrë Mes e kur ky katund është bā i tanë Mysliman, u ndá prej tij, njëna ânë ka mbetë prapë Mes e âna tjetër, qi u ndá Myselim.

Prej dikuj tregohet se me këtë vënd kanë pasë shkue edhe nji sasí e madhe shpijash bregu t' andejmë të Kirit, q' prej stomi të Golemit e deri tu ura e Mesit.

Thohet, se sod në nji kodrë, qi thirret «kodra e Lacës», dikú «ograjat e Kaurrit», n' anën e andejme, kah Prendimi e ka pasë ndëjen krajli i këtij vendi, ku ka pasë një edhe qare.

Ndoshta qdo 'i dokument' ka me i qitë në shesh këto gjãna.

(Vijon)

Hashim Koplikaj

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Po vjen Princesha

Të tanë katundi á tuj pritë Princeshen.

Ká mbrrijtë mbramë mjeshtri i ceremonive, Zotni Frori, veshë me frak të zí e pantallona të blerta; me 'i cilindër modë në vedi, d. m. th. me rreth të madh fort qi një heri i báte hije e i vijte edhe per mbrrellë. Erdh paksá merzitshem, se e kishte xanë do borë rrugës e kapelen ia kishte pasë bá zhubul murláni. Ndëj me pushue e kúr u xé sa grima, duel me shikjue kahë fusha. Shkoi me u pjekë në zojushat vjollca, e i duel punë mjeft me i gjetë se të tana ishin strukë kush nder therra e nder gardhije e kush në bár të stomijeve. Mandej u njit me shperdá urdhënat e me u njoftue programin Zz. Bajamave e Zjë. Thanës. U mundue me rá gjithkund kapercejsh e neper livadhe, se rrugat kishin teper baltë; por me gjithkëtë çismet ishin bá krejt llom e i kishte cirklatë pantallonat e blerta e frakun deri në palc të qafës. Endë si kishte marue pregatitjet Z. Frori, kúr ia behi kasneci i Princeshës, Flladi, shpejt e shpejt me pá a janë kund gadi. „Erdh, erdh Princesha“ — bertitne çiklaminat; vjollcat u çuene e duelne ngutshëm në derë tuj i thirrë Bajamit; por s po ndiete mirë. Njatjë te e vona u zgjue e vrik e vrik i hapi të tana dritoret e shpís së vet. Z. Frori per pak e gjá kje tuj u disprue: endë s' ishte ulë mirë me ndëjë kúr ia mbririni fjala; brofi në kambë, u struk si muejt e tuj shterngue me njenen dorë gjaketen e me tjetren redingotin, qi mos të ia merrte era, u nis me çue lajmin gjithkund „kadalë, kadalë, mos u ngutni, se nuk á gjá.“

Nuk vonoi shum e ia mrrini per së dyti Flladi, veshë me petka të reja të tanë dritë e të tanë shkelxim; ishte kënë ríjtë ballit pak sá me djersë. „Gadi, gadi shkote tuj dihatë andej e këndej — mos u hutoni se po vjen Princesha.“ E 'i mend qe dy kalorë qi prin: Zotni Marca Keqi maje 'i kalit të thimë, veshë e njesbë me petka bojbine, me çizme të giata e me kravatë kobaltit. Mbas tij Kavaljer Prilli mbi një dorí, qi ecte tuj këcye. Ishte kuqë e ndezë prej rruge. Mbrapa vite fluturím një koçi e letë e ngrehun prej dyndhetë dallndyshash, e mbi të N. M. e Sajë

Princesha me petka mndashit, krahas me kolonel Majin. Të tanë populli i duel para: trima e grá, të mdhaj e të vogjel e rrethuene: Margeritat e Vjollcat i báshin me krye çiklaminat e zymylat e shikjoshin tuj u bindë. Má në fund korteu i zyrove çivile e ushtarake; kryetari i Komunes Z. Lili, goditë e ngrehë me kapelë të ré bardh si bora; perkrah kishte zojen qi shkelxete me ngyre, Drandofillen, krejt e mytun nder levanta. Aty kapter Karajfili me gjandarët Lule-krafi, Filci-geni e Mardanozi e zojat má të randat ishin rreshtue rend e rend. Kumullat shtathjedhta, Zerdelijat rrumullake, Pjeshkat e Dardhat báshin të tana nderime. Prej grumullit të popullit nuk práte brohorija. Plepi me elegancë vigane i hidhte lule të njoma, Shelnjet randoshe rrihshin shplakë tuj qeshë, Lisat e Morrizat báshin valle. Banda e Bletve nuk prate kurr; fejt e kornetat i kishin kapë Bylbylat; trumcakët u nepshin me lodra e me çapare e bombardonin e rregullote Huti. Varzat e shkollës zojushat Flutra, me një mí lojna gymnastike të mrekullueshme herë iu siellshin rreth e rreth, herë i kaloshin para, gjithmonë me nderim e zhdervjellsí. Shum nder to ishin stolisë me sherita Shqyp-nije kuq e zí. Princesha buzëqeshun s' dihte si m' e diftue kënaqësin tuj pershëndetë me duer e me krye n' e djathtë e n' e rrmajtë at entuzjazem të pashoq. Sá u ndal koçija e vùni kamben në tokë Princesha, gjandarët paraqitne armët e sekretari i komunes z. Blini ndëj gadi me dy fjalë rase: „Madhni të tanë ky popull i çmendun prej hareje, nuk din si me iau diftue evarin per ket mirsí të pashoqe, qi u ká shtýe me ardhë edhe në ket katund tanë të mytun nder balta e nder mjerime, me na prate një rreze gëzimit e uzdaje. Puna e kujdesi prej pranis s' Uej kan me marrë shkas; bulku e mundçari kan me muejt pá drojë me u vù menden punve të çeta, bákoqiv ká me iu thye hovi e per né kan me lé dit má të mna. Brohoritni prá dér në kupë të qiellës: „Rrnoftë m' dhnija! Sajë Princesha Prendverë!“ Rrnoftë beo ti populli e rrnoftë jehuene kodrat e lugjet një mbas një.

P. Prendi

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Nieri qi s' shifej

roman i Jules Verne-s

18)

Ishte sahati dhetë e gjysë, kúr ndihet kumbimi i kumbonëve tue rá njanë ânë, si per të dekun.

Këso here nuk mund t' ishte, sigurisht, vetun një nieri qi u bite pernjiheri të gjitha kumbonëve të të kathedrales. Por Guljelm Storitz-i do të két pasë ndimtarë, o sadopak sherbtorin e vet Ermanin.

Banorët rrâne me shumicë te sheshi i Kishës, tue ngá prej lagjeve mâ të largta, të tremun prej kumbimit t' atyne kumbonëve. Zotni Stepark-u me agenta prap edhe 'i herë u lshuene vrap e hypen në kumbonare. Por kot, kurrkush nuk ishte!... Kúr mrrijten aty, nalt ata qi u kishin rá kumbonëve ishshin zhdukë.

XIV.

Kështu prá, çka un kishem drashtë e m' a kishte ndi edhe zëmra, po vertetohej! Guljelm Storitz-i nuk ishte largue prej Ragz-it e kishte hi pa të vshirë në pallat të Roderich-ejve. Nuk i a kishte mrrijtë qellimit të vet! Këjo ishte e vertetë. Por kush na sigurote per kohë t' ardhëshme? Ai s' kishte per të ndejë pá i bâ ndo 'i rreng tjeter Markut a ndonjanit prej nesh. Duhej prá me qitë një plan per me u mprojtë prej të msymeve t' atij faqezi.

Nuk kje fort punë e vshtirë me e perpilue. Dava mâ parë se kurrgjâ me mbledhë të gjith ata qi ishin në rrezik e të kercnuem e me organizue një sistem mprojtjeje në mëndyrë qi mos me mujtë kush me u avitë. Mendova imtisht mjetet qi do të perdorëshem per me i a mrrijtë këtij qellim, e porsa i konkretixova në mende t' ême, i a hina punës.

Diten me 6 qershuer, nade, êm vllá, pá u mbushë katerdhetetet orë qi kishte kenë thërë, kje bárt në pallat të Roderich-ejve e vendue në një odë ngiat odës të Mirës. Mbas kësajë, i diftova, planin qi kishem qitë, doktorit, i cilli, tue e pranue plotsisht, m' a lshoi punen krejt në dorë t' ême e më tha se qyshë me atë ças po më mbâte si një komandant i një kalaje të ngujueme.

Edhe un mora autoritetin e nevojëshem. Tue lanë vetem një sherbtuer në roje të Markut e të Mirës — u dote me i shkue këtij rrezikut — fillova me bâ një vizitë t' imtë e metodike në pallat, me ndimë të gjith njerzve qi ishin mrendë, edhe të kapidanit Haralan e vetë zojës Roderich, qi i u desht, mbas urdhnit t' êm, m' u largue shtratit të së bijës.

Fillueme mbi tavan. Tue hecë krah per krah e pershkueme ânë m' ânë. Mandej kalueme neper të gjitha lokalët; pa harrue vendin mâ të vogel e, tue hecë gjithmonë n' at mëndyrë, nuk láme hapsi sa do të ngushtë, neper të cillen ndo 'i nieri kishte mujtë me kalue. Merret vesht se tue veprue kështu, çueme të gjitha koltrinat, luejtem tanë karrigat, këqyrem nen shtreten e mbi rafta, pá bjerrë kontaktin njani me tjetrin kurrnjiherë. Dera setcilles odë qi kontrollohej në ket mëndyrë, mbyllej me çilc, e çilcin e merrshe vetë.

Këjo punë na ngiati mâ teper se dy orë; por në fund u krye, mrrijtem kështu te dera qi qitte n' oborr, të sigurtë, krejt të sigurtë, se asnjë nieri i huej ishte mshehun në pallat. Edhe këjo derë kje mbyllë me çilc, i u vûne shulat permrapa, e çilcin e shtina në xhep me tjerë.

Tash kurrkush nuk mund të hËjte pá lëjen t' ême, e m' a hate mendja se një i hueji, t' ishte i pápashem sá të duen, nuk kishte mujtë me kalue bashkë me ata njerz qi un lëjshe me hi mrëndë.

E prandej, prej atij çasit, un vetem çilëshem e mbyllëshem deren. Per me krye detyren e derëtarit, un ishem i shoqnuem prej kapidanit Haralan, ase, kúr s' ishte ky, prej ndo 'i sherbtorit besnik. Një herë çilshim porsá deren, mandej, ndersá shoqi i êm e mbate fôrt permrenda, un kalojshe jashtë e e mbyllëshem. A ishte ndokush qi do të qitej mrendë? Atëherë çilëshem prap deren, aq sá me mujtë me hi njani mbas tjetrit, e prap menjihërë e mbyllëshim.

Në një shpí kési soji, të shnorueme në kalá, na ishim krejt të sigurtë.

Mund të thonë ndokush se na nuk ishim në kalá, por në burg. E vertetë. Por një burgim âsht i durueshem kúr mos të ngjasë teper. Sá kishte per të ngiatë ky i joni? Këta nuk e mendojshe. Mendojshem veç gjendjen e posacme e të çuditëshme të veprimit të Guljelm Storitz-it e më báhej se kishem bâ ndo hap në zhdrivillin të kësajë punë kaq të nderlikueme.

Diktini i tij, mbas mendës s' ême, ishte i çuditëshem por jo i mbinatreshem: ishte gjithmonë në rreth të shences fizike; të shperdám rrezesh drite, në një mëndyrë sikúr rrezet e diellit tue kanë neper një prizem dhahen në shtat rreze, në shtat njyre. A hue s' ka mujtë Otto Storitz-i, tue shperdâ rrezet, me gjerë një rreze kaq të fôrt sa, jo vetem

me kalue xhamin, per edhe trupen të pátejpashem si kúr trupin e nierit? E per me i a mrríjt kësajë ndoshta ká gjetë një lang qi tue e pí e tue u perhapë në trup t' onë ká fuqí me shperdá rrezet prej trupit e me bā qi rrezet e atij trupit mos t' u bājnë pershtypje sývet t' onë e prandej të jenë per né i pápashem.

Por per né puna rrite gjithnji e misterëshme. Si spjegohej qi as petkat as Guljelm Storitz-i vetë nuk shifeshin, ndersá sendet qi merrte në dorë mund t' u shifëshin?

E n' anë tjetër cilli ishte langu qi perftote efekte kaq të mrekullueshme? Un nuk e dijshe, e më vite shum keq pse t' a kishem dijtë, tue perdorue, kishem mujtë me luftue me anmik t' onin me armë të njinjishëme. Por, në fund, a s' ishte punë qi bahet me mujtë me i a ðalë, edhe pse s' kishem at mjet?

Un shtrojshe ket dilemë. Cillido t' ishte langu i panjoftun, veprimi i tij ishte i kalueshem ase i vijueshem. Në të paren rasë Guljelm Storitz-it ðo t' i ðuhej me pí asi langut krye një kohet pak a shum të gjatë. Në rasen e dytë, ishte i shternguem me çartë efektet e atij langu, me një lang të kundert, antagonistik, një farë kundrahelmi, pse janë rasa qi pápamunija, në vend qi me kenë e vjefshme, ást per ngatresë. Në të dyjat rasa Guljelm Storitz-i ðo t' ishte i shternguem, a me fabrikue, ase me marrë në ndo 'i rezervë langun qi ðote me perdorue, pse me vedí nuk ishte punë qi bāhet me pasë prej dy lanjeve aq sasí sá i lypej.

Kështu me këto mendíme, shkova te zotní Stepark-u. I ðiftova arsyetimet e mija, e ðámese bashku qi shpija në rrugen Teqeli të ruhej prej një visters të vijueshme agentash ase ushtarësh, në mëndyrë qi i zoti i shpís mos të mujte me hí. Kështu ai rrite i shkputun prej punishtes ase prej rezervës së mshehtë, në kjoftë se e kishte kund n' at shpí, e i shternguem mbas një kohe pak a shum të gjatë, me marrë persrí të pamit e nierit, jose me ndëjë për gjithmonë i pápashem; punë këjo qi, po të vërtetohet, kishte per të kenë per të shkak ligështije e per ngatrim.

Z. Stepark-ut i u pelqyen arsyetimet e mija, e i u pelqye edhe mendimi qi me rrethue shpín e Guljelm Storitz-it, pse kështu edhe popullsija, kaq e qetë ðikúr, e tash frigue e fort alarmue, kishte per të pá nder këto masa se policija ðote me xanë e me ndeshkue domosdo fajtorin. Ai gjytet më ðukej si një gjytet i ngujuem në të cillin sejcilli banuer prite bumben e parë mbí krye të vet.

E njimend gjithçka mund të pritej e mund të drohej prej Guljelm Storitz-it, mbasi gjithnji ishte n' at gjytet.

Në pallat të Koderich-ejve gjendja bahej per ðitë mē e vshtír. Mira e shkretë nuk kishte ardhë

në fije, shqyptote fjalë pá veshtrim e sýt i kishte të tretun. Nuk na kuptote, nuk njipte t' amen, nuk njipte Markun qi nuk vonoi me shkue e me ndejë brí sajë bashkë me t' amen, n' at odë të Mirës ðikúr aq në gëzim e tash aq e zymtë. A ishte një kllapí e kalueshme, një krizë qi me kujdes kishte per të shkue? A por ishte një të shmendun i pashndoshëshem? Kush mund t' a dijte?

Un nuk u largoshem prej pallatit veç se kúr shkoshem në Romandë të Policís. Zotní Stepark-u më kallxote se çka flitej në gjytet e merrshem vesht prej tij se popullsija ishte gjithnji në një frigë të madhe.

Në fantazín e popullit nuk ishte vetem Guljelm Storitz-i, por një çetë e pápashme e perbāme prej tij, qi kishte hí në gjytet të paprojtun e qi kishte mujtë me bā me të çka të ðueshin.

Rapidani Haralan, perkundra, ishte gaði perherë jasht kalás s' onë. Me një mendim të ngulun, endej neper rrugat, as nuk lypëte qi t' a shoqnojshe. A thue kishte në mend ndo 'i projekt e ðrote se un mund të i a prishëshem? A por mendote se mund t' a ndeshte kund Guljelm Storitz-in? Pritte me marrë vesht se gjindej në Spremberg o ndokund njeti per me shkue me u xanë me të? Un me të vërtetë qi nuk e kishem ndalue: bilë e kishem percjellë e ndimue per me e hjekë këso jete at faqezí.

Por a kishim pasë fatin me na ndodhë këjo punë? Jo kurr, as në Ragz, as njeti.

Në mramje me 11 qershuer, fola gjatë me t' em vllá. Më ðukej mē i lodhun se kurr, e drojshe mos të smuhej pernjimend. Kishem ðashtë me e largue prej atij gjytet e me e çue në Francë, por ai s' kishte ndigíue me elanë Miren. Por as s' kishte mujtë mbarë familia e Roderich-ejve me u largue prej Ragz-it per pak kohë? Nuk ishte ky mendim per t' u qitë poshtë, e ðava me i a ðiftue doktorit.

Tue mbyllë biseden me Markun inaçë:

— Më dhimesh, more vllá, pse shof se ké bjerrë uzdajen, por pa arsye. Jeta e mija nuk ást në rrezik, mjekt janë të gjith njí mendim në ket pikë. Ká tretë, por per pak kohë m' a ven besë. Ká me ardhë në vedí, ká me ardhë per t' u e per të vett...

Si mos më bjerrë uzdaje? — më pergjegji em vllá tue i u ðridë vllá. — Eone me onë se vien në vedí, a s' ba per të kenë gjithmonë nder thoj t' asajë bishtë? — Me kujdes se ást ngí me çka ká bā ðeri sodë? — E me ardhë ai me na bā ndo' i rreng edhe mē i madh? ... Me ardhë, po tham? ... A po më kupton, Henrik? ... Ai mundet gjithçka të ðoj me bā, e na nuk kemi kurrfarë improjet kund tij.

— Ja — i thaç — jo, Mark, nuk ást ashtu, edhe me mund t' a luftojmë...

— Po si? ... më kallxò tí se si — tha prap tue

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI" (2018)
SHKODER

u xé. — Ti nuk flet çka ké në mend. Na jemi krejt të pafuqishem kundra atij faqezí! Na nuk mund t'i hikim veç tue u ndrye në shpí si në një burg. E kush mund të na sigurojë, qi, me gjith ket roje qi jemi tue pasë, ai nuk mundet me hí në pallat?

Ishte kuqë e xé qi nuk më lete as me i pergjegjë Nuk më vëte vesh aspak. Tue më kapë per dñersh vijoi:

— Kush mund të sigurojë se na tash këtú jemi vetun? Nuk guxoi me kalue prej një odet në tjetër, në salë, në galerí, pá mendue se ndoshta ai më ndjek!... Më duket se dikush hecë pranë meje... dikush qi ðron mos të më ndeshin... qi largohej me të shpejtë kúr un siellem e qi shðuket kúr un merr me e kapë...— Tue folë me zâ në fyt, Marku shkote para, mrapa, sillej këndeje andej si me dashtë me xanë nieri qi s' shifej. S' dijshe se çka me thanë per me e ngushllue. Puna mã e mirë kishte kenë me e pasë largue prej pallatit, e me e çue kund larg, larg fort!...

Kush mund të thonë se s'ká ndí — vijote gjith-nji Marku — gjithçka kemi folë tash? Na mendojmë se ást larg. E ndoshta ást njëkétu ngiat. Prigio, mbas asajë ðere më bâhet se dikush po hecë... Aty ást... Eja!... T'a msyejmë... t'a mbysim!... Por... a mundemi?... Deká nuk njet n'at perbindsh!

Qe ku kishte vojtë ém vllá! A s' kishem arsye me drashtë per mënde të tij? E se mujte me vojtë n'at gjendje, qi ishte Mira?

Po pse Otto Storitz-i kishte bâ at diktím të mallkuem? Pse me vù at farë arme në ðorë të një nieri, aq të prirun kah e keqja?

Në gjytet gjendja nuk permirsohej Nonse s'kishte ndodhë ndo'i send e ré, mbas ndodhjes së kumbo- nares, populli ishte gjithnji në frigë të madhe. Asnji banesë nuk ishte e sigurtë. E auktoritetet s' kishin çka me bâ, pse frigës nuk mund t'i urðhnohet.

Qe një ndodhje, nder sa tjera, qi difton kú kishte mrrijtë friga e popullit.

Diten me 12, paraðite, ishem tue shkue bashkë me kapidanin Haralan e tue kalue neper sheshin Kurtz, kúr ndijm gjinden tue bertitë.

Nji koçi e vogel e ngrehun prej dy kualve ngit-te neper rrugë me një shpejtí të mnérshme. Ramsorët pshtojshin vedin tue u shmangë andej e këndeje. Sigurisht qi i zoti ðo t' ishte rrxue për tokë e kualt lshue në të hikun.

Por ndijni punë qi mos m' u besue! Ndokuej i paska shkue mendja se një nieri qi s' shifej drejtote Koçin e qi Guljelm Storitz-i ishte aty mbë të. Bri-ma mrrijti ðeri te na.

— Ai!... ai!... ai!

U solla me të shpejtë kah kapidani. Por ai ishte lshue kah koçija, me mëndim qi me u ðalë kualve para.

Rruga n'at kohë ishte mbushë me gjind e em-ni i Guljelm Storitz-it ishte në gojë të gjithve. Kualt kjene gjuejt gjithkah me gur e kaq ishte zemrue po-pulli sá prej një ðugajës u ndijne ðisa të shtime armësh.

Njani nder kual u rrxue, varrue në kambë e koçija tue ndeshë në trup të tij u kaperði.

Gjindja u lshuene mbi koçi, dikush tue kapë jestekët, dikush rrotat, dikush shkopíjt, dikush një tjetër pjesë, per me mujtë me shí në ðorë Guljelm Storitz-in. Por kot se nuk mujten me gjetë kënd.

Drejtuesi qi s' shifej duket se kishte këcye mbë tokë para se të kaperðihej koçija. Nuk ishte kurr-farë dyshimit qi ai nieri i mrapshtë kishte dashtë edhe një herë me trëmë gjytetin. Porse e páme se kishim këne rrëjtë. Shpejt mrapa po vjen tue ngá një katundár, qi në treg Coloman kishte pasë lanë kualt vetem e qi tue mos pá atë ngiat, kishin pasë marrë hiken. Merret me mend se sá keq i erdhë kúr pá kalin e vet të shtríjm per tokë! Por kurrkush nuk e ankoj. Bile populli ishte marazue kundra tij e na me të zi mujtem me e pshtue.

Shkuem te zotni Sterpark-u, si shkojshe gati per ditë per me marrë vesht ndo 'i send. Kurrgjâ të ré. Paten lajmue një herë se Guljelm Storitz-i ðo të gjindej në Spremberg, por prap mandej mendo-hej se nuk ðo t' a kishte lanë gjytetin e Ragz-it.

Kaluen dy dit tjera pá ndo 'i ndrrim në gje-ndjen e Mirës; ndersá ém vllá, dukej mã i qetë. Un kerkojshe rasen per me i diftue doktorit propozi-min t' ém per një udhtim të gjith familjes, e qi shpre-sojshe se kishte per t' a pranue.

Me 14 qershuer kje një ditë jo e qetë. Aukto-ritetet e pane në fund se nuk ishte punë me mujtë me e ndalë at popull aq të mneruem.

Kah ora 11, në sá po u endëshim neper udhë Bathyani, ndjeva tue thanë:

— Ká këthye... ká këthye...

U kujtova me 'i herë se per kë shëreshin, e tue pëvetë njanin kah kalote më pergjigjë:

— Kamini i shpfs qet t'm...

— Kanë pá fëtyren e të mbas dritësore të «belvedere»-s!...

Pá mendue a me zanë bërë a jo tani atyne fjalëve, un u drejtova kah rruga teqeli.

Per ç' arsye Guljelm Storitz-i kishte per t' u dukë e me vëte në rrezin vedin? A s' t' a mendo-te se çka e arritë me këne se e kishin shí në ðorë. E pse me i shkue rrezikut kúr kurrgjâ nuk e shter-ngote? E me u ndë në dritësore?

Perfeté per jo, t'm pat efektin e vet. Kúr mrrita, ðisí një vesh, qi një vister agentash mu-ndhej me ndalë, mëthojshin gjithkah shpín. Prej gjithkrahëshin vrrma njerzish, burra e grá, t' eger-cuem tue bertë e tue namë.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Çka vijnë arsyetimet për me e bindë ketë popull? Çka mund të bëjë policija me gjithë atë mori njerzish që kishin rrethuar gjithë anësh shpirtin e mallkueme, prej kah Guljelm Storitz-i, po t'ishte mrendë, sigurisht që nuk kishte mujtë për të pshtue?

N' anë tjetër, me kenë se Guljem Storitz-i ishte pa në dritësore të «belvedere-s», duhet me thanë se është kënd në trajtë materjale. Para se të kishte mujtë me u bërë i papashem, do t'a kishin kapë e nuk kishte mujtë me hikë ahmarrijes së popullit.

Me gjithë qindresën e agentave, me gjithë perpjekjet e mundimet të kryetarit të policisë, dera kje shperthye e qitë në tokë, e populli u lshue mrendë si i terbuem. Çka u gjetë mrendë, në pak dekada kje kapë e hujtë prej dritësore. Mandej i u dha zjarmi shpirt në pat perdhës, flakët mrrijten me një herë në pat të sipërm, u kapen në pullaz e «belvederi» rë mrendë n' atë furrë.

U kerkue gjithëkah Guljelm Storitz-i në shpirt, në lulishtë, n' oborr. Por nuk u gjet.

Zjarmi, i ndezun ndër dhet skaje, e shkrumoi shpirtin Mbas një ore nuk kishin mbetë veç kater murret. A thue më mirë që u dogj? Popullsia e Ragz-it kështu kishte shfrye e ndoshta kishte për të mendue se Guljelm Storitz-i, nonse i papashem, kishte mbareue ndër ato flakë.

XV

Mbas që u shëmb shpirtja e Storitz-it, më dukej se shqetsija e popullit erdhë tue u paksue. Gjyteti e ndijte vedin më të sigurtë. Si e kishem mendue disa prej popullit dojshin me thanë se «shtrigani» ndodhte në shpirt kurr gjindja shperthyen mrendë, e se kishte mbarue edhe ai ndër ato flakë.

Me folë të drejten, tue rriue ndër ato rrenime e tue germihë në hirt, s' kje gjetë gjë që me vertetue ketë mendim. Me kenë se Guljelm Storitz-i gjindej aty, do t'ishte vendue sigurisht në ndo'i vend, kurr zjarmi s' mund t'a mrrijte.

Me gjithë lajmet e mrame prej Spremburg-ut dritojshin se, si ai, ashtu sherbtori Erman, nuk ishin dukë n'at gjytet, e se s'u dinte aspak se kurr gjindeshin.

Mjerisht në pallat të Roderich-ejve nuk kishte kthye kurrkund pagja. Gjendja mendore e Mires s' onë së shkretë nuk permirësohej. Nuk njihte enë kurrkënd, e mjekët nuk guxojshin me dhanë ndo'i shpresë.

Por, nonse ishte mjaft e ligshhtë, jeta e sajë nuk dukej në rrezik. Rrite shpirt në shtrat, pa luejtë, e zbët në ftyrë si t'ishte dekun. Kur u mendohej me

e çue, dhesët i delshin prej zemret, s'it shprehëshin mnerë, shtremnote krahët e fjalë pa veshtrim i delshin prej goje. A thue i bite në mend gjë n'at kohë? A thue shifte, n'atë pshtjellim shpirti, shenat e natës së fejesës, kurr i paten grabitë kunoren, shenat e kathe-drales? A ndijte gjithënjë kercnimet e shqyptueme kundra Markut? Nuk kishte kënd keq që t'ishte kështu e që mendja e sajë të kishte ruejt kujtimet e së të kaluemes.

Mund të merret me mend jeta e asajë së shkretë familje. Ëm vllë s' largohej kurr prej pallatit. Rrite ngjat Mires, me zojen Roderich, me doktorin, tue i dhanë vetë me dorë të vet haen e tue këqyrë palë a po shef në s'it të sajë ndo'i rreze arsyeje.

Diten me 16 n'e mbasdite, ishem tue u endë vetem neper rruga të gjytetit. Më këcej trilli me dalë mb' atë anë të Tunës, ne e dhathtë. Kurr dit e kishim pasë ketë mendim, por e kishem shtye ditë në tjetër, prej mndorjevet edhe që na ndodhen. U drejtova prë kah ura, kalova ishullin Svendör, e vuna kambë në breg të serbit.

Shetija ngjati shumë më tepër se e kishim pasë në mende. Ora rë tetë e gjysë 'kurr un po këthejshem kah ura, mbasi hangra bukë në një gjelltoe serbe në breg të lumit. Nuk di si m'u dha, por, në vend që me këthej drejt kah gjyteti, nuk pershkova veç se pjesen e parë t'urës, e hina n'udhë të madhe të mjesme, mbushë me pemë, t'ishullit Svendör.

S'kishem bërë veç pak hapa kurr ndesha në zotni Stepark-un. Ishte vetem, u bërë me mue e me 'i herë i a hime bisedës permbi punë që na interesote.

Kishin kalue më se njëzet dekada që na po shetitëshim, kurr mrrijtem në shkaj t'ishullit. Ishte kah errej, e terrina i kishte mblue ato udhë të mbushuna me pemë; rob nuk ndeshej. Shpijat e vogla n'at ishull të gjitha kishin dhyer e mbylluna.

Ishte ora me këthej e na ishin tue dredhure, kurr ndijm se dikush aty ngiet po t'ishte. U ndala menjherë e tue e kapë per krahin ndala edhe zotni Stepark-un. Mandej tue u avnë edhe më tepër i thaçë në veshë:

— A ndijni?... Po flasin, e ky zë?... zani i Guljelm Storitz-it!

— Guljelm Storitz-i! — na edhe kryetari i policisë me zë t'ulltë.

— Po.

— Nuk na kurr po.

— S'na kurr po prej territ.

Ai zë gjithënjë ndihej, bërë zënet, pse ishin dhyer po të fjalët nuk mund t'i kuptojshim kah ishin eug nesh.

(vijon)

DOKET SHQYPTARE

Çdo popull nuk është tjetër veçse bashkimi i disa grumbuj nierzësh, qi jetojnë së bashkut e në lidhni gjakut. Posë kësajë egzistojnë edhe tjera lidhje, si fetare, giuhore, natyrale etj.

Të gjitha kto lidhni janë shkaktue prejë nevojave jetsore, për me mujtë m' u mprojtë, e me vazhdue llojin nder breznitë e ardhshme. Prej bashkimit të padam e të perpjekjeve të perditshme mes grumbujve të popujve janë krijuë disa ligjë të ndryshme të cillat ndrojnë si mbas vendit, si mbas kohës, e si mbas rrethanave qi frymzojnë at popull ose at fis. Kto ligjë të mshtjelluna nen velin e një misticizmit t' errët, qi u krijuë prej disa instituteve të ndryshem i thrasim doke, të cillat ndryshojnë për çdo popull, a fis.

Çdo kombë e çdo krahinë i ka doket, kangët, vallzimet, lojnat, bestytnit e veta, me të cillat veti misterioze na njofim psihen e tij. Kta është grada, mundena me thënë, qi na bân të dijmë moralin, kulturen e vjetërsin e një popullit.

Doket prá, paraqesin karakterin e ndryshem të një populli a të një fisit në marrëdhënie me popuj ose fise të tjera. Ktej rrjedh, se studimi i ktyne dokeve, na ep lehtësitë më të mdhajat për me vrojtë e m' u kthellue në shpirtin e tij. Prá sikurse kemi doke a zakone të ndryshme mes popujve të ndryshem, ashtu kemi edhe trajta zakonesh në një popull të veçuem; mes gjyteteve e krabinave e mes katundeve e maleinave. Posë të gjithve tipi i malcorit në natyrë krenar e i eger paraqet një varg të giatë zakonesh.

Sidomos Shqypnija e dame në grupe grupe të shumta të frymzuem prej shkaqeve të ndryshme, mund të thomi, se paraqet një kaos dokesh qi ndrojnë mes tyne gadi për çdo pllamë vend.

Kto zakone kan ngulë rrâjë jo vetem në vënd t' onë kâ çdo gjâ met virgjin, por edhe në popuj të kulturuem, të cillët kan bâ të veten me kohë driten e perparimit. Kshtu, shi në Vjenë mund të shofim vjenezin, kah e mban për detyrë, në rasë të vjetit të ri me prekë kreshten e thit për shëj të mirë. Shofim prá se popuj mjaft të kulturuem si kta qi permendem, i ndjekin ende disa zakone të trashigueme.

Një nder më të pergjithshmet zakone të shqyp-tarit mund të marrim:

Besimi nder andrra e hije.

Kjo është një nder bestytnitë më të perhapunat e vendit t' onë. Malcori i jonë fetar por edhe supersticioz beson ngultas se në jeten e andejshme gjinden shtriga ose shtojzovalle. Beson me të mshun mendjet nder andrra, e kto si të çueme prej Perendís, si paralajmime të Tija. Ky besim, nuk është tjetër veç një trashigim i feve të vjetra primitive. Popujt primitiv, tuj mos i kuptue kurrsesi veprimet shpirtnore qi kryhen në nieren, i dhane një vlerë mistike imagjinacionit e paraqitjes, dy faktorë kta, më me randsi t' anderrs. Paraqitja e një të dekunit n' anderr lot rrolin më të madhin në mendjen e tyne të thjeshtë e i prekë kaq fort sá si do qi t' a mendojnë, a për të mirë a për të keqe të tyne, andrren e pame u a tregojnë tjerve.

Kta shpirtin të mirë ose të keq vijnë e u lajmojnë t' afermeve të tyne të mirat ose të keqat, qi do t' u ndodhin. Kshtu vrojmë se disa nierz e sidomos disa plaka të lanuna mbas doret mërrën ende me u a zhvillue andrrat tjerve e nepermjet të tyne me u a paralajmue fatet e ardhshme. Por, nuk është për t' u çuditë pse ndo 'i herë u bijnë në të, sepse eksperienca e madhe e ktyne fathanseve u ndimon me njoftë e me dijtë karakteret e nierzve me të cillët u bjen rasa me ndëjë gadi për ditë.

Por më fort se andrrave, malcorët t' onë u besojnë edhe hijeve, të cillat kan të bijnë më afersisht me psihen e tyne të thjeshtë. Tuj udhtue naten neper terr malcorit i bân t' vetvetiut se po i dalin para disa hije të ndryshme; e kshtu i friguem bjen në supersticionin e tyne e u beson krejtsisht, sidomos kúr ngjashmësi t' pershkohet mes ndo 'i pylli të dendur ose kund' afer vorresh.

Hija e bardhë për të, është ugrë e mirë, e shënjon fatlumë; për kundëzi hija e zezë, ose e kuqe, është shënjmjerim, zije, vafë, e paralajmim gjaku o vrasjeje.

Një shembull tipik andrrash e hijesh të malcorit shqyptar e kemi në kahuten e Malcís në kantonin e V të Vraninës ku na paraqitet burri kreshnik, Oso Kuka, i thështuem prej andrrave e hijeve qi kështu pá, na as me hanger e m' u argtue me shokë nuk mandet.

*Kish t' a di q' ka Oso Kuka,
 Qi tu 'i shkue s' është sande buka
 S' po i shkon buka as mishë i dashit :
 Kot nget tryezës a ndëjë per rrashit,
 Tuj perdredhë njato mysteqe ! —
 Thonë ka pa një anderr të keqe,
 Anderr t' keqe thonë ka pa
 Mramë, qi shkoj, porsá ka rá.
 Ká pa n' anderr se prej Rjeket
 Kënka nisë një hije deket
 Ndezun flakë, si flakë lugatit,
 Qi tuj hecun fushës e shpatit
 E nper kneta e nper zallina
 Fíll po vite kah Vranina.*

(Labuta e Mëlcis)

Të lámť e duerve para e mbas buket.

Shqyptari nuk e dij a thue e kupton arsyen e ktiť veprimiť.

Shum akte të mlueme me velin e bestytnís kan në vedvedi një qellim shumë të naltë.

Të lámť e duerve para e mbas buke është e doemosdoshme per shkaqe shndetsije e e nevojshme per hygjenë trupore.

Mos t' ishte kjo bestytní një farë adhrimi ndaj buken, gjá e domosdoshme per gjallnim, shqyptari sigurisht se kurr nuk do t' a bâte ket veprim, pse kú kishte me i rá nder mend atij, lodhë e kputë prej mundit fizik e moral me lá duerët në kohen e bukës, po mos t' ishte ky shkak qi e shtynë? Aj do të hate e kurr nuk do t' i late duerët, perse endë nuk i është rrájosë në pale se shumica e bestytnive kan në vedi një permabajtje landore e se pastrija e trupit veshë me petkun e një fuqije mistike është e doemosdoshme per nierin.

Rrjedhja e ktiť zakoniť është shumë e vjeter, qýsh prej kohnave Greke e Rromake. Homeri në librin e IV t' Odisés e permendë ket veprim e thotë: « I vuenë para një legën argjanti e me një jebrik ari i qiti ujë me lá duerët. »

Mandej vijon nder rromakë e nder fise të ndryshme. Edhe sod, kush e din se mbas sá mija vjetësh, shofim ket zakon në shqyptarin. Tham se do të jét shumë i vjeter, qýsh se i është rrájosë aq fortë në shpírt, dhe mveshë me një misticizem aq të madh sá ishte ignoranca e friga e fuqive fizike nder nierzt e kohve të lashta. Mendsija e

squtsija e atyne dijetarve të eillët fundi i fundit me gjith se e shifshin sa ishte një kujdesi trupit, është per t' u admirue per sē fortit.

Duket se psikologjija e natyrshme ishte fort e zhvillueme nder ta. Æsht per t' u çuditë se sá mirë e sá kthellët i hëshin në shpírt popullit të pá dieshem. Nësá metodat e soçme me gjithse studjue mã sē miri, nuk i a dalin shpesh herë qellimit, nuk munden me e bâ popullin aq fort per vedi.

E pse gjith kta? E vetmja arsye është se të vjetert ndëjen në perpjekje të padame me popull, e mrrijten me i a njofët ktiť deri thellsít mã të mdhajat e zembers. Po të veprojsim edhe na në ket mndyrë, do t' i a delshim me i a shtí në shpírt at grumbull idësh, i cilli të na duket mã i pershtatshem per kohë t'ona, e do t'a bâshim me u rá shtjelm të gjitha tepricave të bestytnive të kalueme.

Lojëť mbas buke.

Edhe lojëť kan një qellim në vetvedi : Kan per qellim me zhvillue menden ose trupin e njiherit me largue e me lânë m' anesh per pak çasa merzitë e lodhjet e ditës. Cie-mici, dama, unaza, etj, lojna, janë mjete fort të mira per zhvillimin e inteligencës nder nierz të thjeshtë. Të hjedhunít e gurve, keimet, vrapimet etj., plotsojën një nder nevojët mã të mdhát të jetës sē tyne, pse me anë të ktyne lojnave trupi u zhvillobet. Loja me armë, d. m. th. gjuejtja e shëjit, pastrimi i tyne, të njehunt e fishekvet etj. qi shpesh herë pertrijnë mjerime të mdhá është mdyra mã e mira qi u mbân zembren gúr e me e pasë gjithmonë të pá shkimun në shpirtin e tyne burnín e sá shekujve të kaluem n' errs. Burrat mã të mirët të një vendi o të një tjetri njehen ata qi dijnë me lujtë gishtin, me diepë e me pjekë. Çë farë qellimit prá kan kto emë? Çë farë dobieje u sjedhin nierzve? Vetem mjerim e rrenim.

Mjerisht ktu në Shqypniť t'ona endë sod gjinden asish qi e favorizojnë shqyptarin trim e gjaksuer e pse din me një mshtrí të posaçme me bâ perdina e me të nýtë anzisht mbas gardhit.

(Vijon)

Guri

M U H J A

Klyshi i helmatisun

(Novelë gaztore prej Lupi-t)

Gjâ nuk e merr vesht punen e ksajë dyrnjâ; njatë herë kuer i duket kuej se me të vertetë po gjindet ndopak, rahat, shi njatë herë perkundrazi i a mbërrinë ndo'i e pãpritun sã me i a hjekë zëmret edhe at hije pagjet e qetsijet me të cillen ushqehet.

S' e kishte shtie Muhja tri-kater herë lugen në çanakun e psbesha kosit qi e kishte vëndue perpara vedit, kuer pãpritmas i byeni n'odë Selimi miku i tij. Prejë turbullimit të ftyrës së tij e prejë turrit me të cillen i kishte çilë deren, Muhja i shkretë me 'i herë u kujtue se ndo'i e pãpritime sigurisht po vinte me i a xanë në fyt edhe at të bardhë kashatë.

— Çka është more gjithky urysh? e pyeti tue e vrejte me dy sý si të donte me e lexue thellë në shpirtë.

— Oh! një rrezik i madh! T' a kan vûe synin... Dita qi t' a apin edhe tý...

— M' a kan vûe synin? i a priti Muhja tue e ulë dal ngadalë lugen në çanak; shi mue? E pã shtue tjetër me gjith mendsquetin e vet u vûe me kerkue të gjitha fajet e mkatet qi giatë ditës kishte mujtë me bã, por nuk ndeshi në ndo'i gjã send të randsieshme qi mund t' a dnonte aq fajtuer.

Fol Selim, fol e mos më mundò mã giatë se po pelsas.

— Nuk më punon goja more fatzi; Pucin... Pucin...

— Si more, qênin t'êm? briti Muhja tue u zbëmun në ftyrë shi me njatë shpejtsi me të cillen ishte ndezë, e tue u ndezun rishtas edhe mã teper se perpara.

— Po, po, atje në rrugë të madhe... i kan dhanë helmin.

Jo ndryshe, por si t' ishte i prekun rrëfjet, Muhja i dha 'i herë vedit e u çue në kamë me turr, e mbas një „Zoti të daftë me ndër“ priemun prejë Selimit u lshue në pikë të vrapit kahë vendi i dekës të shemtueme.

Tekembramja mbërrijtne. Njatje në një handek të ngushtë t' udhës e të mbushun me baltë, u shifte një kalin' e bukur e e veshun bardhë e zî, me krye mshtetë per një guer të rrumbullakt' e me njënen kamë pak sí në perpjetë si të donte me thanë: „mos të derdhet gjak per mue“. Turini i bukur i tij, e guri në të cillin e kishte mshtetë kryet u shihet i lagun me kos: ndo' i zëmer bujâr, ndo' i shpirtë dhimshe ishte mundue me i pshtue jeten, por helmi ishte kë në mã i tharbët se kosi...

Muhja qi deri atëherë kishte mbetë shtang perpara asajë shon të trishtueshme, nuk mujt me u durue mã giatë, e lotët qi i kishin aj qerpikt' e sýve i rrollne si dy kroje.

Tue shterngue me të dyja duert zëmren qi donte me i dalë parzmit së rrahuni, u ulë në njënin giú ngiet kalinës e filloi me dnes' e me njëhë të madhe:

I mjeri un se që ditës i a mbërrita klyshi i êm 0000

Me të pá coftë ne rrugë te madhe " "

Un qi të deshta e kaq të mirë të rrita " "

Kë hikë shtëpijet, t' është thá goja, " "

Ndo 'i asht të thát rrugash me gjetun, " "

Kë pas' ûe, të kã shtye nevoja " "

Mushkní të dhane — sa s' u meka — " "

Por ti i vogel e s' e dijshe, " "

Se shpesh në lmoshë rrin strukun ðeka. " "

hë... hë...

Kë trathtove a kë trazove klyshi i êm 0000

Në vend te jetës ðeken me të falun; " "

Kë grabite a kë ðamtove?... " "

Zâni i yt veç thue ngatrote, " "

Ndo 'i gjendâr o ndo 'i pun bjerrun, " "

Qi me gishta rrugës numrote, " "

Se sã rroga kish pá nxjerrun?... " "

A thue qafet kuej s' i u ðajte, " "

A në lulishta lule këpute, " "

A por krahin rrugës s' e mbajte?... " "

hë... hë... hë...

Ah! por kjâni sýe, lotoni klyshi i êm 0000

Perse Muhja i vetmuemi. " "

E ðin hollë se ku rreh sóni " "

Taksa në ðorë shpejt u desht dhanun " "

Pse pá taks' as ti të ðrejtë s' pate, " "

Me çilë sýt' e kamë me bãmun. " "

Kjeç' i urtë, kurr mendsh s' m'u ðate " "

Me Bashkí tý me të pajtue, " "

Por pse s' kishe, ti që faj pate?... " "

hë... hë...

Çoju Muho, pásh çka të kesh mã per zëmer mbas so-dit, çoju se mjaft mã, i tha Selim qi edhe atij i ishte çue zëmra pësh prejë vãjit të permedashem të shoqit.

Por Muhja s' ishte burra qi u pajtoni aq shpejt :

S' ði idhnimi si ðo të muhet klyshi i êm 0000

M'asht lodhë mëndja mãsht marre goja " "

S' ði me të njëhë ashtu si duhet.... " "

S' ði me nãm. pse e ðrue fori nãm. " "

Porse un qi të deshta e të rrita, " "

S'të lâ me kalbë pá t' a bã giãmen " "

hë... hë...

Çoju grue me çarçaf q kalonte andej pari u ndal haró në lam' e tha :

— Fëtyr i raft pika sã i bukur paska kë në; po ky si i a paka për krejt kryet atij qênit t' êm!... e po bishtin pse i a kan këpute?

Muhja vijon vajin :

Të kan dhanë helm e të paskan ngi klyshi i ëm oooo
Deri bishtin t' a kan kputë, " "
Mbytja e juej don garantí; " "
Per ket punë bishtin i a u hjekun " "
„Me bisht në dorë do ngë në Bashkí, " "
Pse perndryjshe s' apin lekun“. " "
hë ... hë ...

Nji djalosh shum elegant i veshun me nji palë petka dokut të sjelluna vetun nji herë, e qi prejë bastonit të trash' e néje néje qi kishte në dor' u dukte se ishte edhe atdhetar i flakët, u ndal perpara Muhos e tha:

— Çudi e madhe! në të gjith boten e qytetnueme krijohen shoqëna per mprojtjen e shtasëve, në sá në ket vendin t' on' e vetmja mprojtje per to është mushknija me helm.

Muhja me zà të mektë vijon :

Ah! por s' jëm si njeti trima: klyshi i ëm oooo
Me dashtë të butin, me ruejtë të fortin " "
Qyshë se kapna me kalina. " "
Endë s' jëm si n' „alla franga“ " "
Me të shujtue e me të bâ shkollë, " "
Këtu me të dashtë duhen dhet franga " "
Taksa e yte mëndsh s' m' u dâte, " "
Të kishe punë njizet të paguejshe, " "
Por pse s' kishe ti çë faj pate?... " "
hë ... hë ...

Këtu Muhja merr zëmer edhe më teper, e vijon tue rrahë shplakë të madhe;

Neser nade të zbardhmen drita klyshi i ëm oooo
Me karrocë në Kír tash të persjellin " "
Ani tý qi sá të mirë të rrita. " "
Te kam rritë me copa të mija, " "
Me më gezue e me më shoqnue, " "
Jo me të dhanun helm ... " "

Çoju he i pá nafakë se po të ndien kush, i a preu fjalen në gojë Selimi tue e kapë me turr prejë njanit krah; mårre prejë mustakve more me bá kshtu. E pá tjeter diku me të mir' e diku me të keq e drejtoj kahë shtëpija.

Nata ishte shtye bukur mirë, e rrugës s'u shihte njeri i gjallë perposë ndo 'i pazvanit qi me të dyja duert nji ká nji shkonte tue shtyemun dyrt' e dugajve per me krye má së mirit at detyren e vet

Papritmas Muhja u ndal' i herë në kamë; neper dritë të zbët t' elektrikut i u bá se dishka po shndritëte nder kamë të tija. U ul e e muer: ishte nji gjyllpanë boshline.

— Vallà demek, foli Muhja tue e ngulë gjyllpanen në xhamadan, krejtë gabim e kena qi ankohena me ket nanen Bashkí; na kan vùe me pague ká dhet frang ári per çëdo klysh me kater kamë qi të mahet tu shtëpija, por te e fundí ku ká me marr' edhe Bashkí shkreta me t' a bá kështu naten ditë, má se me gjetë në rrugë të madhe gjyllpanen naten per terr! ...

Lupi

Gjithfarësh

Shkolla më e madhe

Është në New-York. Ndertesa është, si mund të mendohet, fort e madhe e ká 87 sala e materjalin të mjaftueshem per 5000 nxanësa. Në rasë të motit të keq është nji oborr i mbluem qi mund t' i xajë të gjith 5000 nxanësat.

Shpejtija e shtasëve

Kualit kúr shkojnë trok bajnë 7 a 8 meter në nji ças (minut të dytë); tue ngae nji kál i mirë bân më teper se 16 meter në nji ças. Pllumbat flutrojnë me shpejti të njij kilometrit në ðekik; skyferi bân 80 kilometer n' orë; shqypja 126; dallnyshat 150.

Fjalët e mrame të njerzve të mëdhaj

Fjalët e mrame të Washington-it kjene: «Un jam kah ðes, por ðeka nuk më trëmë».

«Tête d' armée!» kjene fjalët e mrame të Napoleonit të Madh, qi në kllapí shifte gjithnji lamët e luftës.

«I falem nderës Zotit qi kam mujtë me krye perherë detyren t' ëme» tha, tue ðekë, Nelson-i.

E poeti i madh ingliz Keats: «Po ndij tue u rritë lulet mbi vorr t' ëm».

Bajoneta

Prej kah vjen ëmni i bajonetës? Prej gjytetit Bayonne, Guaskoní, kú pat fillue, ðuket, me u perdorue.

Nji liber i randë

Nder sá libra të radhë e me vlerë të madhe qi ruehen në Bibliotekë të Vatikanit, gjindet nji Bibje e madhe shkruar në gjuhë hebrenisht qi peshon jo má pak se 162 kg. Në vjetë 1512 nji komisjon ebrejsh venedikas, per me shpallë at liber aq të çmue-shem, ðesht me i dhanë Papës Ljaq at sá peshote libri. Por Papa Julj II nuk pranoi.

Seide të mela por mimi ...

Në vit të shitur të veprave harti, nji vizatim i vogel i Leonardit, qi në fityron nji nieri mbë kál, ká rritje me u shitë 4305 sterlina nji studjim i Michelangelo-s 3470 sterlina; nji vizatim i njij nierit të vjerrun, 1900, i nji vizatim qi mbahet i Raffaelit 1470 sterlina.

NË HIJE TË ROZAFATIT

Konferenca atdhetare

Me 18 të mojit të kaluem ndër gjytete të ndryshëme të Shqypnis janë mbajtur konferenca atdhetare prej njerzve të trupit arsimuer. Këjo nisjativë kaq e bukur e marrun prej Ministrit t' arsimi ká dobí të madhe: jo vetem populli pergjithësisht, por edhe shum qí kanë nji farë kulture e qí ndoshta diçka dijn per histori të huej, por per histori t'onë kombtare pak fort, xjerrin perfitim prej këtyne konferencave. Atë ditë ndër të gjitha gjytetet kú janë mbajtur këto konferenca, populli ká rrá me shumicë të madhe, kaq sa salat janë kënë krejt mbushë. Tema është kënë i njajtë per të gjitha: pershkrimi i jetës së Nalt Madhënis së Tij Zog I, e veprimi i Tij gjatë këtyne i 25 vjetve. Ndigjuesat e atyne konferencave kanë marrë vesht atë ditë shum veprime, qí nuk i kanë pasë dijt, t' Atij qí ká e ká pasë në dorë tash sá vjet fatin e Shqypnis.

Këtú në Shkodër ká folë Z. Prof. Kolë Kamsi në salonin e Shoqnís „Vllaznija“. Edhe këtú, si njeti, sala kje e mbushun krejt e Prof. Kamsi dijt me shum zotsi me fjalë të vet me terhekë e me mbajtur gjallë padá vemenden e ndigjuesave, E mbylli të folunit tue brohoritë per Shqypni e per Mbret, në mjes të duertrokitjeve të parreshtuna.

Muzeumi folkloristik

Sikurse e kanë pá lexuesat t' onë në nji numer të mëparëshem të së perkohëshmes s' onë në buxhetin preventiv të Bashkis, qí kemi botue, janë caktue fr. ari 1000 per ngrehjen e nji muzeumi folkloristik, mbas projektit t' idéum prej Kryetarit të Bashkis. Me datë 17 të mojit të kaluem Kryetari zot. Zejnel Prodani, per me vûe në veprim ket idé, ká grishë disá zotní të gjytetit: profesora gjimnazit, perfaqësuesat shtypit e persona intelektuale qí t' apin mendimin e vet mbi mëndyren e realizimit të këtij projekti. Zotní qí u thirren kjene: Prof Anton Dedá, drejtori i Gjimnazit, prof. Shyqri Demiri, prof. Anton Krajni, prof. Simon Rrota, prof. Angjelin Saraçi, prof. Namik Resuli, prof. Pashko Geci, prof. Enrik Lacaj, prof. Kolë Kamsi, Etëhem Osmani — drejt. shkolle, Cin Serreqi, Geg Kodheli, Simon Darragjati, Mark Kakarriqi, Cuk Simoni, Qazim Dani, Luigj Naraçi, Teufik Begteshi.

Të gjith e pelqene nisjativën e bukur, e disá prej tyne çfaqen idéna të pergjithëshme, se me ç' kriter e se ç' rrugë do të ndiqej qí vepra, qí do të niset, të dalë sá má e plotsueme sá mund t' a lëjojë shuma e vogel qí është caktue.

Sá per këtë zot. Kryetari tha se është caktue vetem Fr. 1000, si per fillesë, pse me u pá nevoja, në

vjetë t' ardhëshme, mund të caktohet nji shumë edhe má e madhe, Në perfundim të bisedës u dha vendimi qí të formohej nji komitet prej 6 vetësh, i cili të marrë persiper ngrehjen e muzeumi.

Kjene zgjedhë per me formue ket Komitet këta zotní: Prof. Anton Krajni, prof. Simon Rrota, prof. Pashko Geci, drejt. shkolle Etëhem Osmani, Gegë Kodheli e drejtori i jonë Cuk Simoni.

Nji çfaqje teatrore e shoqnís „Djelmnija Antoniane“

Të diel me 18 të mojit të kaluem shoqnija « Djelmnija Antoniane » pranë Etenve Françeskaj, ká çfaqë dramën kater aktesh « Kozmo i Mediçejvet » perkëthym prej italishtes. Drami, mjaft terhekës, paraqet nji ndër epizode trathtije e kundërshtime të pergjakëshme qí familjet e para shoqe me shoqe e parlinat me partina kanë pasë n' atë kohë në Firenze. Drami perfundoi me ngadhjimin e të së drejtës e të të drejtit.

Mbas dramit ndoq « Dy Pierot-ët » nji shenë komike shumë e kandëshme me djalog, këcim e copa kangësh të xjerruna prej opere-sh má të permenduna e qí kje pelqye fort prej spektatorëve të shumët qí at ditë diele mbasdite kishin mbushë krejt salen.

Nji veper lirike e rë: „Rethimi i Shkodrës“ melodram i D. Ndré Zadëjës muzikue prej D. Mikel Koliqit.

Premtimin qí para nji vjetet auktori i « Rozafës » kishte bâ per hartimin e nji melodramit tjetër me subjekt komtar, sikurse kemi pasë informue n' at rasë lexuesat t' onë në numrin e parë të kësaj së perkohëshme, e mbajti besnikisht; pse shi në krye të vjetës që prej çfaqjes të sajë, d. m. th. me 25 të mojit të kaluem, Zadëja i paraqiti publikut shkodranë per gjikim, melodramin e komtar-fetar « Rethimi i Shkodrës » (1477-1478) të muzikuem prej komponistit të ri D. Mikel Koliqit.

Melodrami u çfaq në salonin e bukur t' Etenve Jezuit ku nji publik i zgjedhun e intelektual kishte xânë të gjitha vënet e këtij salonit të maon. Vlera e naltë hartistike e dy auktorëve të mirënjoftun kishite zgjue ndër spektatorë nji interesim të gjall per vepren qí do t' u çfaqë, të cilën verevertë e ndoqne me vëmendje e kureshten má të plotë.

Të fundit e par të shqarit n' a paraqet vetë Zadëja, i cili me nji parathanje shumë të bukur e interesante bân nji permbledhje të melodramit, tue begue qarren e t' e msimin qí do të xjerrim prej nji « rrodheje shqypesh ». Si bazë historike auktori tregon se ká pasë vepren e kronistit shkodranë Ma-

rin Barletius: «*De obsidione Scodrensi*» (shtypë në Venedik në 1504) i cilli — sikurse tha oratori — nuk është se ka shkruar me të ndime ose të lexueme, porse me të pame personale të tijen, masi ka këndë aj vetë mrënda mureve të kalas së rrethue. Duertrokitjet e meritue të gjata e entuzjastike të ndigjuesave treguene se auktori kishte fitue zëmren e simpatin e tyre, shka ishte një ugur i mirë për çfaqjen teatrore.

Melodrami i dâm në tri akte e gjashtë kuadra, është i perbâm, në pjesen më të madhe, prej vjerrshash njimdheterrokshe të zgjdhuna.

Ktu tregohet, me një gjallni të çuditëshme ndollja historike e rrethimit të Shkodrës të vjetës 1478, kujtimin e të cillit n' a ka lanë të gjall më një pelhurë të bukur dora mjeshtrore e Paolo Veronese, në të cillen vjetë vetë Sulltan Muhamedi II, mas pushtimit të Krues e të Leshit, në krye të një ushtrisë prej 100000 vetësh, t' armatosun më së mirit, erdh me shti në dorë Kalan e Shkodrës, q' mprohej prej një 4000 shkodranëve e venedikasve, e për të cillen kûr e pau, tha: „Sa çerdhe të bukur paska zgjedhë shqppja për me mprojtë zogjt e vet“.

Kuadri i parë i të parit akt n' a paraqet fmijtë shkodranë të mledhura në shpîn e paranikut të Shkodrës Jakë Manetës, të cilltë, me gjith se në moshë të ré, tue pasun para sÿsh trimnit e pashoqe të babave e të vllazenve të vet, donë edhe atâ me dhânë jeten e njomë të veten për pështim të Kalas, e kûr Frani, djali më i vogel i Jakë Manetës, u thotë:

„..... Pyrgjet e nalta,
ledhet e forta, mâjet e shkëmbijve
lypin sot gjakun t' onë!...“

të gjith një zânit betohen:

„Per ty Shqypni! për flamur kuq e zi.“
e masi:

„Trimnit e të parve mir' â me i kujtue:
Shembuj për kohna t' ardhëshme!...“

Frani u këndon fmijve, me fjalë të permallshme e të ndime, kangen e Anton Loreðanit, e atí sundimtarit vendikas i cilli kater Shnjergja më parë, me një trimni heroike, pështoi Shkodren prej qarkimit të fortë q' Sylejman Pasha i Rumelís i kishte vuar ikti qyteti. E msâ tanë pá zâ ulen, Frani i zatetun prej mallëngjimi e admirimi ndaj fatosin, këndon:

„Loreðan, Loreðan,
shoqin nana s' e bân!
Kalaja â ngushtue,
për buk, për uj' shkrumue,
shkrumue për buk për uj,
Kalaja kâ marr' huj;
Por t' hujt me i rá pardon
s' e kâ pásun zakon!“

Në një dram komtár me atmosferë Shqyptarije, ku shprehen ndjesit më të flaktat atdhë-dashtnise në vend të fjalës «pardon» kishim dishrue një fjalë më shqyptare; por me gjith ket vjersha shumë delikate, nuk humbë kurrigâ n' ambelcim, në butsi e në permallim q' janë karakteristika si e kësaj stroashtu e kater tjerave q' ndjekin.

Në kuadrin e dytë të kti akti n' a çfaqet Dera e Madhe e Kalas, me luânin e Shen Markut, e një obelisk me shqype. Frani soditë më vrojtore levizjet e anmikut. Qe mrrinë delegati i Sulltanit i cilli kerkon prej Prefektit të Kalas, Anton nga Lecce e parsis shkodrane dorzimin e kështjellit, e u thotë se në kjoftë se

„... bini në dorë me t' mir',
u falet jeta, armt, e nderi“.

Kush prej spektatorëve së ka metë shtang prej fjalëve të forta e guzimtare q' paraniku shkodranë Pjeter Pojani n' ëmen të rrethuemve, pá marrë para sÿsh deken q' u u kercnote, i a dretoi lajmtarit të Mbretit të Stamollës, Sulltanit të Sulltanave? Qe si shkodranët, në kjoftë edhe me lanë jeten, dijnë me i u pergjegjë kuejdo q' don me u a grabitë lirin:

„Çka jem' Shkodran' mbi flamur t' on' betue
i madh e i vogel jem' n' ket dit' fatlume!
â i kuq—pâ gjak—â i zi — pâ dek' nuk lshohet
Ta dijn' i her' e pergjithmonë se Shkodra
gjegje tjetër nuk kâ me i dhân' Sulltanit
t' uej vese klê: për lajmtár lumbarðhat,
për kushte shpatat e për fjalë shigjetat.“

Së ngiatë e epet shëji i luftës, të dyja anët shterngojnë armët, shifet një levizje e jashtëzakonshme ushtarësh. Æsht çasi tragjik i Kalas. Çka së bâní forca, bâní úja. Kjo situatë i inspiron auktorit një poezi të permallëshme, ndoshta më të bukrën e vepers. Duket si me pá vetë auktoren q' prej Taraboshit, soditë Kështjellin legjendár, vëjton toborret e pánumrueshme turke, dhe admiron qindresen viganë q' një grusht luftarë me gr e fmí, të molisun úje, bájne për me pështue kohnin prej thojve të pangishem të bishës aziatik, e me sÿ të pervajshem këndojn kangen Kalas:

„Të të zeza kân ðale
Mbajnë fasha, mlojnë nane,
Kështjellin në diçanë
Agaj e Sulltana
Më s' si shqytet
Për të këqytin perseri
E mbrojtja me rá
O e bukra Kalá!“

Nohen zën burijash, krizme topash, brimë luftatresh, të shprehun patershanash. Lufta është n' egerë. Frani më të madh (akti II). Dër Çecilja e shoqja e Lukë Manetës, masi i des vajza edhe, rrokë shpaten

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

e e perzieme me ushtarë tjerë shkon me luftue. Ushtria parakalon me flamurin shqypat. Ndihej kangë lufte qi çeta fatose e Kshtjellit, tue u drejtue aty ku luftimi është më i rreptë, hapë n' ajrin e mu-shun me erë gjaku e tym. E zënë kumbojnë të forta:

„Lagò Sulltan!
Ktù s' ké çka bân!
Shqiptar na jém,
Nji flamur këm!
S'e lshojm' aspak!
E mprojm' me gjak!”

Kuadri është me të vertetë i madhnueshem; është i tillë qi t'entuzjazmon, të njall në shpirtë ndjesina bujare luftarake, atdhe-dashtniye, të bân, të thuesh, me rrokë shpaten e me hî në rresht t' ushtrisë në marshim e me bashkue zânin me atë të burrave të drejtuem kah lumniya.

I treti akt permбан epilogun e epopës së Kalás. Fatosat kreshnikë të Kështjellit, ndjeksa të dëjë të Prisit të Madh Kruetanë, me gjith se as hija e shpresës s' u kishte metë per pështimin e çerdhës së tyne, si hije skeletike luftojnë burrnisht në dy ballna: me anmik perjashta e me û permrënda, e donë më parë me i u bân murojë Kalás me kufoma të veta se me pá tue valvitë mbi kreshta të Roza-fës trimneshë, të cirklatur me gjakun e shëjtë të vllazenve të vet, gjysë-hanen sulltane. Por Prefekti Anton nga Lecce paraqet dekretin e Republikës së *Serenissima-s* per dorzimën e Kalás Turkut. Fjalë disprimi, fjalë idhnimi e zëmrimi kundra dekretit të Venedikut shperthejnë nga zëmra bujare e Jakë Manetës e e Át Baltos, Fratit të Kalás, të cillit vetvetiu i del fraza: „I huji, i huji se i huji!” e tue pá se tash s' i kish metë tjetër veç me i u shtrure fatit të zî,

„çaj' e kalò pá tu prek' flok prej kreje...
çaj' e kalò mbi trupat e flijuem
t' latinve tue fatosa... mbi kufoma
t' shkodranve t' dëj' per lavdurim t' perjetshem...”

i thotë idhnueshem Prefektit Venedikas. Ky admiron ndjesinat e flakta atdhetare të Fratit e

„Farë ilirjane e patronditshme! shpirtin
nder dhamë, guximin e liris n' zëmer...
U mora n' qaf pa dashf', o Pater, Pater...”

thotë.

Melodrami maron me lshimin e Kalás e mergimin e shkodranëve per bregun adriatik per ball, prej zëmers të cillve ngufon një zâ i letë, i pervajshem, tanë mallë si i atí qi do të dahet prej vendit të vet të dashtun per mos m' e pá ndoshta më kurr; është pershndedja e fundit:

„Shkoder lamtumirë! Shkoder lamtumirë!
Kore ty n' der' s' po t' lám! gjakun e zëmers
pëng po t' a lám! O Shkoder lamtumirë!”

* * *

Këjo permledhje e shpejtë e ndolljes historike të melodramit nuk është veç një hije e zbët e tija. Zadëja me varietet euritmik dukash, sjelljesh, situatash, ká dëjtë me i dhanë shpirt jetës fiktive të *palcoscenico-s*. Vepra teatrore e tija, aq më tepër tue pasë per objekt një ndollje historike, e një prej aso ndolljesh qi, në mos per Shqypni, per Shkoder ká pasë një pasojë decizive per fatin e sajë, ká mbajtë perherë të zgjueme vëmendjen e kureshten e publikut, i cilli, në çaset më të xetat atdhetarizmi, epte shëje pelqimi të gjall, e shperthete në duertrokite të giata. Shtimin progresiv t' interesimit t' spektatorëve do t' i a dëjmë, po, ndrrimit të shpeshtë të dukave të gjalla teatrore, qi paraqesin levizjet e e një populli qi, gjith-herë në harmoni me arkitekturen e hijshme muzikore, si mas rrethanash, këndon, lufton, shpneson, vajton, por veçanerisht do t' i a dëjmë edhe perdorimit nga ana e auktorit të forcave të ndryshme ekspresive me të cillat ky mjeshtrisht ká gëdhënë ftyrat dramatike të Shkoders së rrethuese, tue vue në dukë gjëndjet shpirtnore si individuale ashtu kolektive, shka ká shkaktue qi publikut nuk i është dhanë rasa as per habin më të vogel t' aftë me paksue vëmendjen e t' shpirtnore.

Njimenë se libri panegjirik i Barleci, me të cillin është bazue Zadëja, është bân objekt kritikash të forta edhe prej shkrimtarësh të mëdhaj si Jorga, Fallmerayer e tjerë, të cillët kan vue në dyshim permbytjen e t' madje kan pohue se në të konstatohen disa shtrëmnime të së vertetes, të bame prej auktorit me qellim patriotik per me naltësue moralin e bashkëatdhetarëve të vet, por me gjith ket vepra melodramatike qindron madhnisht në fronin e artë të vetin. Nuk janë kto çashtje qi mund t' i a cenojnë randsin. Është detyrë e historishkruesit me bân kerkimet historike, me shpluhue libra e dokumenta të mykun, me qitë të verteten në shesh; msá dramaturgu, tue dashtë me kallxue një mod historik, zgjedhë at gurrë qi mund t' i frymzojë më entuziazem e më hove lirike, kshtuqi, pá skrupolizitet imtimesh, fantazija e t' të ket fushë të lirë në tregimin e fakteve, të prodhë një veper hartistikisht sá më të persosun e t' i a marrje dëshirit të çëdo shkrimtarit qi me i u pelqet publikut.

Tregimi i epizodave të melodramit, me qimë të fantazis, ká marrë një nyrë teatroze e exaltimi të gjithshka ká ndërue e karakterizue në të kaluemen e largtë, qindron titullin të Kalás së Shkoders, e është i tillë qi frymzon naltësisht dellin muzikuer të komponistit.

Kë frymzim në një ndryrë të dëjë i është pergegji muziktar D. Mikel Koliqi.

I pajesur me rrsponsibilitet muzikuer shum të zhvillueshëm Koliqi n'a ká falë kangë melodike qi, pá sterhollime të sota, i flasin drejtë per drejtë zëmers,

edhe janë një visár i çmueshem që shkon me pasunue repertorin e vorfen të muzikës s' onë komtare.

Mjerisht pënda e ftoftë e e thatë e kritikut kurrë së mundet me pershkrue bukurin harmonike të notave të Koliqit, i cilli me fraze e periudha të hijshme muzikore n'a ká tregue se zotnon një koncept të pasosun të muzikës.

Në faqet e bukura të «Rrethimit të Shkodrës», çka i bje në sý gadi edhe një profanit në ket hart, është perðorimi më i shpeshtë i tonaliteteve *minore* se sá i atyne *maggiore*. Kshtu kemi kangen e Loreðanit e atë të Kalás në *re minore*, kangen e Çeçiles në *do minore* e korin e fundit «Shkoder lamtumirë!» në *fa minore*; msá në *maggiore* së kemi veç kangen e fmíve e melodín «Lagò Sulltan» të cillat, me perjashtim të ndo 'i pjesës, janë të punueme në tonin *fa maggiore*. E së muejte me kënë gjá má e pershtatëshme. Tonaliteti *minore* hijnë, pergjithsisht, má teper në punë nder melodina të permallëshme, patetike, të thekëshme, nder muzika që donë me shprehë ndijesinat e ndo 'i shpirtit të çaperdisun per ndo 'i nieri ase gjásënd të humbun ose që është kah humbet, per ndo 'i dashtní të pengume, per ndo 'i ðuhí që i kercnohet pagjës shpirtnore ase per ndo 'i të pershndedun të pervajshem. Kta mirë i dihte krijuesi i muzikës, i cilli epizodin, ambientin ndijesinat i ká naltësue në klimen má të pershtatëshme muzikore — e ktu njifet hartisti — tue i ðhanë rrethanave e situatave të ndryshme, një ekspresjon dallues. Ktej, prandej, muzika e Koliqit mund të thirret gadi *harmoni imitative* pse jonet e e saja kanë meriten e naltë që të bëjnë të thuesh, me i hí mrënda idenave sentimentale të pershkrue me e që zatesin shpirtin e kangëtarit. Kshtu kanga e fmíve e të parit akt shperthen me gjallní, me *brío*, njashtu si i ká hije ðjelmoçave në ftyrë të cillve ambel ká shndritë dielli i pak prendverave, e në zëmren e vogel të cillve ushqehen ndijesinat má të flaktat atðhetare të shtueme má teper prej shembujve heroikë të fatosave të Kalás. Por qe se ndrron situata. Kori i gjallë i fmíve mënë, fjalët shuhet. Donë me bá një perkujtim. Æsht Frani që don me u tregue shokëve mocatarë të vët trimnit e Loreðanit, i cilli pat pështue po të njajten Kalá, e rreth të cilles soð siellen rê të zeza e të trasha lajmtare të një rrëfës shkrumuese. Ktu kemi një admirim të një burrit që s' është, një ekzaltim veprash heroike, një perkujtim ðeshmorësh të padekëshem. Lypet një muzikë delikate, me një rhythem patetik, e e tillë që të jët e ðejë per epizodin që ká per objekt. E këtë, per gojes së Franit, me gjith kto cillsina, n'a falë Koliqi në *solon* e bukur «Loreðan, Loreðan». E një të tillë fryme është edhe melodija e ambel e kangës së Kalás: «Rë të zeza kanë ðalë» e cilla e percjellun

edhe prej fjalësh së thekëshme mrrijnë kulmin e *πάθος*.

N' aktin e dytë jemi në një fazë tjetër të kallximit. Ushtarë t' armatosun me shpata të shndritëshme, me petka të çeliktá parakalojnë në marshim. Ktu shperthen kori: «Lagò Sulltan» ku zânet e forta e të gjalla të basëve e të tenorëve me një kumbim *marziale* bëjnë një efekt fonik të mrekullueshem. Estri muzikuer i auktorit prap shumë çmohet edhe në të tretin akt në kangen e Çeçiles e në melodín e fundit: «Shkoder lamtumirë!» e cilla me një melankoni e permallim, që ðeperton zëmren e çë ðo ndigjuesit, perciell pervajshem familjet shkodrane në mergim.

Genius-i krijues i komponistit, me realiximin hartistik të «Rrethimit të Shkodrës», n'a çfaqet me një fuqí të ré má të madhe e si i tillë, ðin ðime interpretue gjallënisht e besnikisht çë ðo ndijesi njerzore.

Interpretimi i pjesëve, tue marrë para sýsh mo-shen e ré t' auktorëve të «Schola Cantorum» të Katedrales katolike, është kënë mjaftë i mirë.

Por një sënd që bje në sý nder çfaqje teatrore në Shqypní, me gjith se në rasen t' onë është porsá i dallueshem, është poza e veçantë e aktorëve e toni ðeklamator i tyne që kanë më *palcoscenico*, gjá kjo që zhðavaritë at fjeshtsi e natyrëshmení që ðuhet të karakterizojë çë ðo interpretues. Aktorët shqyptarë, me cillsi si 'amatorë, e s' të tillë të pámsuem me debutue publikisht, ðuket se topiten prej publikut e humbin të pruemit e vet real e të natyrëshem. Por shpresojmë se me çfaqje të shpeshta me kriter, edhe çeta recituese e hartistave t' onë ká me fitue at natyrëshmení që zotnojnë shokët e tyne nder *palcoscenici* të botës të qytetnueme.

Mbas çfaqjes melodramatike komiku Lin Gjonej interpretoi má së mirit një monolog komik „Një artist i madh“ i cilli, salen e zatesun prej frymës të pervajëshme t' epopës së Kalás e shndërroi në një atmosferë humori, e ftyra në gaz e të gzueshme ðuertrokitëne hartistin komik.

Një lavðim të veçantë meritojnë edhe koret, të cillat, si në vijim të melodramat ashtu nder intervale me këndim kangësh muzikëtarësh të permëndun, i kanë lanë ndorë njeshtrit të vet Koliqit, i cilli madje n' at çfaqje tregoi talent si pianist e drejtor koresh.

Mise en scène ká kënë faret e pershtatëshme ambientit e e tillë që ká konfirmue famen proverbiale të theatrit të Kolegjes Saverjane.

Në mbasim të çfaqjes dy auktorët e melodramat kjenen mirrë në *proscenium* prej publikut t' entuzjasmem e e bane objekt brohórínash frenetike e të një admirim të merituem.

C i r k a

Mu 1) në mājë të shkambit
të njajë shpellës per merë
nji cirkë e vogel
kish ndollë nji herë. —

Vetë e kish vuemun
Krijuesi Zot,
e me luejtë vëndit
nuk mujte dot. —

Hyi cirkës punen
i a kish caktue,
me ra në shkamb të gjall
kurr pa pushue. —

Sa herë e ngrata
krejt lodhë e kputë,
mëndin e kjahtë
pse i delte shpëtë; —

Pse ashke shkambit
s' mujte me i hjekë,
sado të mendohej,
gjithmonë me dekë 2) —

Kur kqyrte punen
që bate në gür
pa farë dobijet,
shpesh vaj' e muer. —

„Mundzeza un“
fshate tue kjä,
„së që punë të pagratshme
më duhet me bë! —

Sa qinda vjet
në ket rrasë kam ra,
e mündi i im
kund mos m' u pa! —

Per nji çukë të vogel
sá nji lejthi,
sá djersë kam derdhë,
sá münd kam shkri! —

Sá mirë bylbylat,
tanë gëzim, tanë shënd,
flutrojnë gëm më gëm,
tuë ëndë, tuë shëndë! —

Me i ndië, kur kndojnë,
udhtari ndalet,
e me gjith zëmer
Hyit nderës i falet,

Per bukurina
që ka krijue,
veshin me i knaqun
njerit të mjerue,

Në ket shekull të zä,
mlue me mjerime,
kë të vorfen, të pasun
kan vajë, ankime. —

Bylbylat çerdhen
ndreqin në prendverë,
në të zogjt i çilin
si 'i herë, per herë. —

Hjeshohet mali
shkambi ushton,
prej moris së zogjve
që ankand vallëon —

Shof edhe berret
që në shpat mallojnë,
si 'i vjetë, per vjetë
tu' u shtue veç shkojnë. —

Per ió kujdeset
bariu paprë,
shujten e leshin
prej sosh e kë —

Deri bubrrecat
që rruojnë per dhë,
vënë rreth m' atë të veten,
që më mirë s' kë —

E puna u duket
si 'i ditë per ditë,
teç uñ e shuemjt
rrie kot tue pritë —

Pse në punë që bëj
s' ka shka shef niri,
e në zëmer t' ëme
digjem si qiri. —

Kajherë vënd të muejshe
me ndrrue ndopak,
kund sado të vorfen
me ngulë toprak. —

Per gjä të marë botes
kishe me dashtë,
me ngrehë kund njeti
nji ksollë me kashtë —

Në ket shpellë tue ndëjun
merzitë m' është jeta,
kë të shkoj m' u mbyttë,
kahë të mbajë, e shkreta?! —

Me sy s' shof tjetër
por ujë, drangoj,
të ngerleshët, të pergjakun;
kshtu motin shkoj! —

Kur bishët e mnërshme
kthejnë kë parrue
vinë në puçik 3) t' imin
etjen më shue.

Dridhem si thupra
ditë, natë në ket shpellë,
tue nëmun vetin,
deken tue njellë! —

Më mirë është deka
kur vjen meherë,
se dis e njallu,
në ket vend per merë!“

Shekuj të panjehun
kishin kalue
gyshtë cirk-zeza
kish nisë me ankue.

Por punen kurr
m' e lënë s' e lë,
dersá në fund të mbram
me kqyrë i u dhë:

Shkambin anë m' anë
pallë së e shpërroj!
mëndin e sajë
Zoti e bekoj. —

Tý falë un të kjosha,
o Perendi!
djersën më bekove
që kë kam shkri.

Kot jam ankue
sá ditë e mot,
tue drashtë se mündi
kë pë më shkon kot.“

Mündi i padam
pa u dukë aspak,
sá punte të mdhaja
u vën kapak —

S' kém psë ankohna
se puna s' shifet;
saddë vonë të shkoje
doemos do të njifet. —

Zëmer prá, Cirkë,
veprë padá,
puna në Shqipni
kë me t' u pa. —

Atmen pastroje
prej mëllesh së sodit,
qiten ti rueja
të paster si motit,

E Gegë Toskë
kan me t' urue
per ket visar
që ti u kë pshue.

X.

1) mu = shi (Kurbí)

2) gjithmonë me dekë = kurrsesi (Këllmend)

3) puçik = çuka e gryme në gür
prej Cirkës (Malat)

Ankimet e Gjyshes

Mjesá perhapeshin lét tingujt qi epshin drût në të ndezunt e vet, një plakë e shtyeme në mot, në rradhen e gjyshave, pershkote neper durë, një pâl u-ratë të lmueta e si të zbardhueme nga perdorimi i shpeshtë. Tash mâ luta per të ishte bâ një gjâ automatike, perse goja e sajë së prâte, me thânë, një herë, mjesá në ftyrë letsisht i kuptohej me-ndja e tretun, në kohët e arta të rinís a por në kujdeset e pá kufishme të nipnís qi e rrethote Çasi i dukej vjetë. Nipat së kthejshin në familje si ajò dishrote. Kafet e sá e sá tjera mjete arg-timi, shpesh, per mos me thânë per nâtë, e ka-percejshin arsyen e kshtû programi i gjyshes, jo gjith aq ndoshta i adaptuem mas kohës, jo veg nuk mërrej ndopak para sýsh, por bâhej një objekt gazi e kurrgjâ tjetër.

E shkreta plakë! Ásht në gjendjen e një nieri qi don me krye një qellim e së mundet, at-herë, natyrisht, brehet me veti, kah zakonet e kohes së sajë, zhduken një ká një si atò hyjt e nades e ajò gjithnji jeton... Koha vetë ká me e zbutue, por jo krejt; ká me kënë ndoshta kurdo-herë në favor të nipave e per që do rasë, ká me theksue fjalët: «Atà janë djelm» Që të drejtë mâ të pakët ká mesa e sajë, kurse ajo mâ e reja në familje, gzon prendverat mâ të njomat të ndandmdhetit shekull?

* * *

Leci, një djalog tip, pershkote me shpejtí kthimet e një rrugice, per të mrrijtë sa mâ shpejt te Gjyla, të cillen vertetë e dote e e çmote bes-nikisht. Ishte e fejuemja e tí. Shkote me e marrë, me kalue jashtë disá orë argtimi. Veshë si e lypte nâta dhe Gjyla rrite tue pritë, por në sá sillej neper shpí, s' e lête gjyshja rahat, e gjuete me fjalë mâ të thershmet, aq sá vajzes i bâhej me u zdeshtë, por dikuej i kishte dhanë fjalën e mandej mosha e gjallmija e ftyrës i shprehshin vetem qéf e aq mâ teper se një rasë e tillë, ndodhte krejt rráll. Me gjithkta vajza e mendshme e e pajisun me krenín e lavdueshme t' urtis, akordote më

ndoj mendim me gjyshen, jo në pikpamje të ko-bës po në të vendit qi jetote. Por prap deri kuer nen vargun e pá shkputun të kritikave?... Së mramit, nuk ástht Gjyla e para qi po vepron kshtû e kan udhheqë sá shoqe tjera, prá «naten e mirë gjyshe» e niset me Lecin në vendin e caktuem. Drût derdhin prush, ndersá gjyshja s' e lshon oxhakun e shfren u' ankime veti me veti, jo pse don me kënë e eger por diku shef larg E din mirë fillit plaka shtatdhjetvjeçare se jemi të shortuem keqas me një soj modernizmi. Admi-mirojmë jeten moderne, e njëherit gjykojmë pik-risht, mas zakoneve të shekujve të kaluem. Nga ky mos perkim edhë rasa mâ e thjeshta del e idbtë e jo pse zakonet e të parve janë të pá themel, perkundrazi janë shêjte e të vlefshme sá ari e djamantet por që bukurí kan ktà po u lán si i ká falë natyra e s'u permirsuen mas nevojve të ndryshme të jetës?...

Elsa

CIRKA SË VERTETE

Fëmi të dijsheem e pleq sgerdhisa s' janë kënë të zott kurr per kurrgjâ.

...

Fjalët e bukra nuk mbushin thesin.

...

Vetem tue krye mâ së mirit punët e vogla, një nieri mund të diftohet, kár të kën rasë, i zoti per punë të mdhaja.

...

Kush shkon mbas tij, nuk del kurr para.

...

Nieri i meem ástht qindreshem por jo kryeneqë.

Perhapje të Perkalshmen

CIRKA

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Këshilli i Mjekut

PER NANAT E REJA

Duka e fëmís. — Fëmija i lém është një kë nës i vogel që shvillohet me një shpejtë të madhe, mbasi, përgjithsisht, mundet me dyfishue ase edhe me trifishue peshen në një vjetë! Organizmi i tij prandë është në ndërim të padëm. Prandë për çdo ndërim që të shifni në trup të tij nuk duhet me mëndue keq e me u trëmbë... Por duka e fëmís përgjithsisht është shëji më i mirë i shndetës së tij: kúr të shifni se bebja e juej është në gaz, se han rregullisht dhe flenë rregullisht, që ká ftyren e rrumbullakët e të mbushun, synin e gjáll, zanin e fuqishem, mishin e fórt, barkun e butë e jo t' ajun, atëherë mund të thoni se është shëndosh. Kúr, perkundra, ká ftyren e zbët, synin e mekun, zânin e ligshët, barkun të fórt e t' ajun, atëherë bani mirë me i a kalxue mjekut.

Pesha. — Mâ mirë se duka e përgjithtë e fëmís së vogel, pesha ká për të ju dftue përparimin e tij. Mbasi nuk është punë e kollajshme me pasë të gjith një peshojcë pastafat për fëmi (peshojcë që në njanen çini ká një zymyl të vogel) mund të perdoroni një peshoicë çfaretdo, si atë të haenave, po e xam, tue pshtetë fëmin mbë një tabake ase në një zymyl. Në fillim keni për t'a peshue për ditë, mandej për gjith javë, e si të jenë bâ 6 muejsh, krye dy javësh. Të dalmen fëmija në ket botë ká për të peshue rreth 3 kg.^{ve}, djali peshon gjithmonë pak mâ tepër se vajza : ndër dit e para ká për të mungre në peshë; por në të 5^{en} a në 6^{en} ditë fillon e shton për me vijue pá ndalim. Në tretin muej shton mâ tepër, e mandej gjithmonë mâ pak. Një fëmi i shndoshtë një vjetit duhet të peshojë rreth 9 kg.^{ve}.

Tabela e peshimit. — Prof. Pinard ká shenjue një tabelë të shtimit të peshës që ju keni me xjerrë fryt prej soje në kjoftë se e shqyrtoni :

Në të përin muej bebja ká për të shtue prej 500 deri 1000 gram (d. m. th. 15-30 gram në ditë).

Në mojin e dytë : 800-1200 (d. m. th. 20-35 gram në ditë).

Në tretin muej : 800-1400 (d. m. th. 20-40 gram në ditë, e në ket muej është shtimi më i madh).

Në të katërtin muej pesha shtohet 450-900 gram (d. m. th. 15-30 gram në ditë).

Në të pësetin muej : 300-450 gram (d. m. th. 10-20 gram në ditë).

Në të gjashtin muej : 300-450 gram (d. m. th. 10-15 gram në ditë).

Kahpak kahpak të shtuemit fillon e voglohet e, kah mbarimi i vjetës, nuk është mâ tepër se 100 gram në muej (d. m. th. 3-4 gram në ditë). Vjen prej vedit se peshen e fëmís s' uej keni për t'a shenjue në ndo 'i librez a në leter, që, në rasë të ndo 'i smundjes keni për t' i a kalxue mjekut.

Të dalunit e dhamëve. — Si dihet, kúr një fëmi i dalin dhamët vonë, njaty në të 15ⁱⁿ a në të 18ⁱⁿ muej, don me thanë se është i ligshët. Gadi njaty në të 6ⁱⁿ muej i dalin fëmís dhamët e parë, 4 përpara mandej 4 tjerë edhe ata përpara, mâ vonë 4 dhmadhë, prap 4 dhamë anash e në fund (njaty në të dyten vjetë) 4 dhmadhë tjera: kështu kúr të bâhet dy vjetsh ká për të pasë njizet dhamë.

Kriza e dhamëve. — Çka do të bani kúr fëmija hjek keq prej të dalunit të dhamëve? Së parit me i a mbushë menden vedit se, me gjith vajë që bân e ka 'i herë edhe brimët që qet fëmija, nuk duhet me u frigje, duhet veç me i rá mrapa pse mund t' i shpëthet e ndo 'i pshtjellim në zgrof ase në mushkní. Prandë me pasë roje që mos m' i dhanë gjellë tepër të xët a tepër të ftoftë e, mbasi fëmija në ket kohë jarget, me pasë kujdes që mos t' i ríhen petkat e prandë mos të ftoftë. Mandej m' i perjashtue të gjitha ato mjekime grásh“ që nepen kinse me i lëstet dhimen. E në fund është mirë të këshillohet me mjekun t' uej.

Doktori i shpís.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Per me largue të keq.

Materjalizem.

Filozofi: Çka është ndermjet gazit e vajit?
Leci: Hunda.

Zoofili.

Injaci rreh me shkop një qën të vogël.
Pjerini: po më dukeni si Kaini e Abeli.

Tuj pasë mashen, pse me ðjegë ðoren?

Zefi në hotel lypë një fletore gaztore pse s i shkon buka pa i lshue sÿt ndo'i gjås qesharake.

Kamerjeri: tuk e ké perpara një pasqyrë!

Me pá me fjetë.

— Nanë, m' a op pasqyren.
— Çka të lypet pasqyra në dyshek?
— Sod i ké thënë tezes se flëjë si ëjëll e due me pá palë a është e vertetë.

Eshi eshin.

Gjystja: a kam ndie rrenë a ishe fejuë?

Shaqja: Po.

Gjystja: Per kë moj?

Shaqja: Emnin s t' a kallxoj pa dalë shypyri, por per një zdrukthetár, burrë i vjeter, i shndoshtë, me kapelë..,

Gjystja: E diej e diej kush kenka, pse, kuer e páç dá un më pat thënë me gojë të vet se m' inád t' em do të bâte 'i marri të madhe.

Me mbetë në qafë.

Lushi: Çë m' a bane kapelen?

Ndoci: A paçë me t' a hanger a?

Lushi: Ndoshta: ka kë në rrgostet.

Mësim praktik.

Mësueja: „Un jam e bukur“; çë farë kohet është?

Xânësja: E kalueme.

Kuej është i zoti, mos i kjojë zí moti.

Bepini: Sá vjetsh jé, more bír?

Duli i vogel: Gjashtë.

Bepini: Po vjet sá ké kë në?

Duli: Pësë.

Bepini: Prá këne 11 vjetsh.

Duli: Sá kamë ké?

Bepini: Dý.

Duli: Po vjet sá sá ké pasë?

Bepini: Dý.

Duli: Prá paske 4 kamë.

Stabilizim ortografijet.

Njeni don me shkue në Nijnyi Novgorod (Rusi) e bân hapat me xjerrë pasaporten. Sekretari nuk din m'e shkruë at emen e i thotë; a s bân m' e lánë at vend e me shkue njeti a?

Inkoherencë.

Mësuesi i jonë s din gjá; dje n'a ka thënë se $4 + 5$ bájne 9, e sod n' a tha se $6 + 3$ bájne 9.

Fonologí

Frengu ankohet se shqyptimi i frengishtes është má i zorshmi; shkruhet „pays“ e lexohet „pei“. Anglezi bjen má të zorshme shqyptimin e giðhës së vet; shkruenë „Mary“ e e lexojnë „Meri“. Korçari: s ka më te vështirë se shqyptimin t' onë; neve shkruajm fr. ari 0.05 dhe e lexojm „një lopkë“.

Tuj kë në rahat, m' u bâ sakat.

Kuer due me shue eden, há saraga të thata.
Si?

Pse saragat bájne me pí ujë, uji shuen eden; prandëj saragat shuejnë eden.

Rrfë ðý herë në një lis.

Lazëri shkon vón në shpí. Ndoci, vagabond, del m' e grabitë. Lazëri, i fuqieshem, e kapë per krahit m' e çue në polici.

Ndoci: Aman, mos m' i merr në qafë gruen e fmiet! më fal; qe, po t' ap krejt çka kam në xhep: një napoljon, dy dollarë e pësë lek.

Lazëri i merr. Si i aviten një stacionit të policis, Ndoci, shejtan, bertet sá ku mundet: kushtrim se më kan grabitë.

Ngasin policia: kush? kush?

Ndoci: ky trimi (e bân me gisht kë në Lazëri).

Sá pare ké pasë?

Ndoci: Një napoljon, dy dollarë e pësë lek.

E kontrollojnë Lazërin e me të vertetë i a gjejnë ato pare. Pá bá as një as dy e kanë Lazërin rrozga e bjezga e qesin në birucë.

Rrencaku

Qytetarëve

Nuk due të permëndi kësaj herë urdhënat e lëshueme e të persrituna kaqë herë prej kësaj Kryesije në vazhdim të një kohe të gjatë jo më pakë se dy vjet për shdukjen e gardheve me ferra që ndodhen ndër disa lagje të qytetit, urdhëna që nuk janë zbatue prej të t' interesuemve, por ajo që due të shikojmë është që vlen të terheqi vrejten e sejcilit që din se çdo me thënë kryenaltësi kombëtare është ndodhja e ferrave dhe e drizave ndër rrugët e qytetit të Shkodrës edhe sot kuer Kombi e Shteti përgatitet të kremtojë 25 vjetorin e vetëqeverimit.

Të huejt që do të vizitojnë vendin t' onë me rasen e të kremtes së madhe që thëmë, vallë çdo të thonë kuer të shohin se qytetari shkodranë edhe mbas një çerek shekulli kohe t' independencës së vet, në mos tjetër nuk është bërë i zoti të heqi makare ferrat e kopshtit të tij?

Asht për përgjigja shumë e hidhun e kësaj pikëpvetijeje ajo që e shtyni këtë Kryesi që, për më të mirë bërë herë, t' u silltet qytetarëve tue i u kerkue kryemjen e këtyne mungesave jo më vonë se deri me 10 të mujit që vijen:

- 1) heqjen e të gjithë gardheve me ferra e driza që ndodhen në qytet;
- 2) mbulimin e nevojtove që eventualisht janë të zbulueme, e rregullimin e sqollave e tjera në mënyrë si jeni porositun kaq herë prej organeve të kësaj Bashkije.

Në skadimin e afatit që shenuem më sipër, për gjith kundravajtësit do të merren masa gjobitjeje të randa, dhe gardhet do të priten prej kësaj Bashkije tue i u a ngarkue të t' interesuemve shpenzimet e trasës.

Bashkija nuk do të tolerojë më as ata që nuk kujdesen të mbajnë pastër vendet para portave e dyerve të tyre.

Shkoder, me 15 Prillë 1937.

Kryetari i Bashkis:
Zejnel Prodani

Sh. i R. — Jemi të bindun se të gjithë qytetasit kanë me i përgjegjë urdhnit të Bashkis me shpejti edhe me ande. Janë 25 vjet liri në të cilat duhet me u pasë shdukë disa mungesë që nuk shihen kurrkund ndër vende madopak të gjytnueme. Duhet të shduken për s' të huejve edhe për të mirë t' onë. Të huejt që më e shumta nuk dalen gjatë, marrin pershtypje të mira a të këqija prej gjatë mungesave që më fort u a vrasin synin. E ç' farë pershtypjet do të marrin kur shofin as të metash që anko-

het Kryetari i Bashkis? Asht edhe për të mirë t' onen pse dliërsija asht igjeni, asht shndet; shukurimi asht e mirë, asht gjytnim. Prandej duhet dhënë lavd Bashkis për këtë kujdesim edhe duhet, si thame, me i përgjegjë urdhnit për vonesë e me ande. Afati i caktuem asht me të të këtij mujit, por tue marrë para s' sh këto ditë prandë që kanë kalue me mot të keq e nuk kanë pasë kurrnjësi qytetarët me sht' puntorë. Bashkija e ka shikue deri me 30 të këtij mujit.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

L A J M

Agjencia e lundrimit „JADRANSKA“ Durrës ka nderin me njoftue të gjith kliente
vet edhe publikun, se me stinen e verës orari i ardhjeve-ikjeve t' avulloreve nder limanet **Durrës, V**
Sarandë etj. që me 1 Prill 1937, zëvendsohet me orarin e ri si tregohet në pasqyren ktu poshtë:

Susak-Trieshtë-Piré

L I N J A Nr. 58

Mbrijtja nga Jugoslavia	Nisja per Greqi	L I M A N E T	Këthimi nga Greqija	Nisja per Jugoslavi
Marte 6.—	Marte 10.—	DURRËS	Diele 6.30	Diele 8.—
Marte 16.—	Marte 19.—	VLONË	Shtunde 23.—	Diele 0.30
Merrkure 1.—	Merrkure 4.—	SARANDË	Shtunde 16.30	Shtunde 17.30

Si perherë, ashtu edhe kndej e mbrapa Shoqnia u siguron klientave të vet çmime të pako
rueshme per udhtime e transporte mallnash tue ruejtë rregullen e zakonshme me dishiplinë dhe she
të kujdesëshem. Me linjen e udhtimit deri në Piré, Shoqnia merr persiper transportin e mallnave që
nga çdo anë me destinacjone per Shqipni.

Krye-Angjencia e Shoqnis s' Avulloreve
të Lundrimit „JADRANSKA“ Durrës (Shqipni).

Per çë do veprim noterjal qi mund të keni nevojë drejtonju t

NOTERI PUBLIK

Dr. EDUARD SUMA

(i diplomuem në fakultetin e Drejtësis t' Universitetit të Torino-s)

në SHKODER

(Rruga Washington, kundrejtë „Lulëzimitës“)

kû pûnët t' Ueja kan me ju krye perherë me shpejtsi e ndergies
e keni me pasë të gjitha këshillat qi mund të ju lypen.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)